Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 3. decembrī[1]

Lieta C-559/19

Eiropas Komisija
pret
Spānijas Karalisti

(Donjanas dabas teritorijas noplicināšanās)

Vide – Direktīva 2000/60/EK – Sistēma Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā – Direktīva 92/43/EEK – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – Gruntsūdens objektu pasliktināšanās Donjanas dabas teritorijā – To Donjanas dabas teritorijā esošo gruntsūdens tilpju vai tilpju grupu detalizētāka raksturojuma trūkums, kuras ir identificētas kā apdraudētas – Atbilstoši pamatpasākumi un papildpasākumi Gvadalkiviras upes baseina apgabala apsaimniekošanas plānā – Dažādu dabisko dzīvotņu noplicināšanās

Satura rādītājs

I. Ievads . . . 3

II. Tiesiskais regulējums . . . 4

A. Ūdens pamatdirektīva . . . 4

B. Dzīvotņu direktīva . . . 7

III. Faktiskie apstākļi un pirmstiesas procedūra . . . 8

IV. Prasījumi . . . 9

V. Tiesiskais vērtējums . . . 10

A. Par Spānijas prasījumiem . . . 11

B. Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā noteiktais noplicināšanās aizliegums . . . 11

[1] Oriģinālvaloda – vācu.

1. Pamata priekšmets un pieņemamība 11

2. Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā noteiktie kritēriji 12

3. Piemērošana 13

a) Ietekme uz aizsargājamām dzīvotnēm 14

b) Noplicināšanās aizlieguma piemērojamība ratione temporis 15

c) Atspēkošana, ko Spānija nav veikusi 16

4. Starpsecinājumi 17

C. Pienākums veikt gruntsūdens objektu detalizētāku raksturojumu saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 5. pantu, skatot to kopsakarā ar II pielikuma 2.2. punktu 18

1. Apsaimniekošanas plānos ietvertais raksturojums 18

2. Nepareizs risku novērtējums pirmajā apsaimniekošanas plānā 2009.–2015. gadam . . . 19

3. Otrais apsaimniekošanas plāns 19

a) Pārkāpuma atzīšana no Spānijas puses 20

b) Par gruntsūdens objektu teritoriālo iedalījumu 20

c) Par mērīšanas punktu skaitu 20

d) Nepilnības [gruntsūdeņu] ieguves novērtējumā 21

4. Starpsecinājumi 22

D. Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punktā noteiktais pasliktināšanās aizliegums 22

1. Pamata priekšmets 22

2. Par pasliktināšanos 23

a) Pāreja no laba stāvokļa uz sliktu stāvokli 23

b) Slikta stāvokļa pasliktināšanās 23

i) Pasliktināšanās jēdziens 23

ii) Argumentācija saistībā ar ieguves bilanci 26

iii) Argumentācija saistībā ar virszemes ūdeņiem un sauszemes ekosistēmām . . . 27

c) Par pasliktināšanās pamatojumu 27

3. Starpsecinājumi 28

E. Pasākumu programmas saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 11. pantu 28

1. Atsevišķi pasākumi, kas ir paredzēti Ūdens pamatdirektīvā noteiktā uzlabošanas pienākuma un pasliktināšanās aizlieguma īstenošanai 29

a) Legalizācija 29

b) Līdzekļu piešķiršana 30

c) Virszemes ūdeņu pievadīšana apūdeņošanas vajadzībām 30

2. Negatīvas ietekmes uz aizsargājamu dabas teritoriju novēršana – ūdens ieguve Matalaskanjasā 30

3. Starpsecinājumi 31

VI. Tiesāšanās izdevumi 32

VII. Secinājumi 32

I. Ievads

1. Spānijas dienvidrietumos atrodas Donjanas [*Doñana*] dabas teritorija, kurā saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu [2] un Putnu direktīvu [3] ir noteiktas nozīmīgas aizsargājamas dabas teritorijas. Taču tajā, visbiežāk ārpus šīm aizsargājamām dabas teritorijām, atrodas arī Eiropas galvenās "sarkano augļu", it īpaši zemeņu, ražošanas platības, kuru apūdeņošanai lielos apjomos tiek izmantoti gruntsūdeņi. Šī ieguve vismaz noteiktos apgabalos pārsniedz gruntsūdeņu pievadi, tādējādi gruntsūdeņu līmenis tur samazinās jau vairākus gadus.

2. Komisija tajā saskata Ūdens pamatdirektīvā [4] un Dzīvotņu direktīvā paredzēto noplicināšanās aizliegumu pārkāpumu un tādēļ ir aizsākusi šo tiesvedību pret Spāniju.

3. Saistībā ar Ūdens pamatdirektīvu runa ir par gruntsūdeņu kvantitatīvo rādītāju pasliktināšanos visā Donjanas apgabalā. Tomēr – kā šajā kontekstā ir jāsaprot pasliktināšanās jēdziens? Vai ar to ir domāta gruntsūdens krājumu samazināšanās? Vai arī nemainīga gruntsūdeņu izmantošana, piemēram, lai apūdeņotu lauksaimniecības platības, ir uzskatāma tikai par pastāvošā stāvokļa turpināšanu bez turpmākas pasliktināšanas? Tas ir šīs tiesvedības galvenais jautājums.

4. Papildus ir jāprecizē, kā saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvu ir jāvērtē gruntsūdeņu pamatstāvoklis un kādi pasākumi ir jānosaka dalībvalstij, lai uzlabotu slikta gruntsūdeņu stāvokļa kvantitatīvos rādītājus.

[2] Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.), kas grozīta ar Padomes Direktīvu 2013/17/ES (2013. gada 13. maijs) (OV 2013, L 158, 193. lpp.).

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (OV 2010, L 20, 7. lpp.), kas grozīta ar Padomes Direktīvu 2013/17/ES (2013. gada 13. maijs) (OV 2013, L 158, 193. lpp.).

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV 2000, L 327, 1. lpp.), kas grozīta ar Komisijas Direktīvu 2014/101/ES (2014. gada 30. oktobris) (OV 2014, L 311, 32. lpp.).

5. Savukārt apgalvotais Dzīvotņu direktīvas pārkāpums attiecas nevis uz gruntsūdeņiem, kuri netiek tieši aizsargāti ar šo direktīvu, bet gan uz izmaiņām aizsargājamās dzīvotnēs minētajās aizsargājamajās dabas teritorijās. Šajā sakarā strīds it īpaši ir par to, vai gruntsūdeņu līmeņa pazemināšanās izraisa šo dzīvotņu izžūšanu.

II. Tiesiskais regulējums

A. Ūdens pamatdirektīva

6. Ūdens pamatdirektīvas 1. pantā ir noteikts tās mērķis:

"Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt iekšējo virszemes ūdeņu, pārejas ūdeņu, piekrastes ūdeņu un gruntsūdeņu aizsardzību, kas:

a) novērš turpmāku ūdens ekosistēmu stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā un nostiprina to, kā arī aizsargā sauszemes ekosistēmas un mitrzemes, kas tieši atkarīgas no ūdens ekosistēmām, ciktāl tas attiecas uz to vajadzībām pēc ūdens;

   [..]

   tādējādi palīdzot:

   – nodrošināt pietiekamu labas kvalitātes virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu piegādi, kas vajadzīga noturīgai, līdzsvarotai un objektīvai ūdens resursu izmantošanai,

– [..]."

7. Ūdens pamatdirektīvas 2. pantā ir ietvertas tostarp šādas definīcijas:

"[..]

11. "Ūdens nesējslānis" ir pazemes ieža slānis vai slāņi, vai citas ģeoloģiskas slāņkopas, kuru porainība un ūdens caurlaidība ir pietiekama, lai pieļautu ievērojamu gruntsūdeņu plūsmu vai ievērojamu gruntsūdeņu daudzumu ieguvi.

12. "Gruntsūdens objekts" ir noteikts gruntsūdens daudzums ūdens nesējslānī vai ūdens nesējslāņos.

[..]

26. "Kvantitatīvie rādītāji" ir formulējums tai pakāpei, kādā gruntsūdens objektu ietekmē tieša un netieša ieguve.

27. "Pieejamie gruntsūdeņu resursi" ir gada vidējais ūdens pievades ātrums gruntsūdens objektam ilgākā laikposmā, no kura atņem gada plūsmas tempu ilgākā laikposmā, kas vajadzīgs, lai sasniegtu ekoloģiskās kvalitātes mērķus saistītiem virszemes ūdeņiem, kas precizēti 4. pantā, lai izvairītos no jebkādas būtiskas ekoloģiskās kvalitātes rādītāju pazemināšanās šādiem ūdeņiem un lai izvairītos no jebkāda būtiska kaitējuma saistītām sauszemes ekosistēmām.

28. "Labi kvantitatīvie rādītāji" ir rādītāji, kas noteikti V pielikuma 2.1.2. tabulā.

[..]"

8. Ūdens pamatdirektīvas V pielikuma 2.1.2. punktā gruntsūdeņu labi kvantitatīvie rādītāji ir aprakstīti šādi:

"Gruntsūdeņu līmenis gruntsūdeņu tilpē ir tāds, ka gada vidējais ieguves ātrums ilgākā laika posmā nepārsniedz pieejamos gruntsūdeņu resursus.

Gruntsūdeņu līmenis attiecīgi nav pakļauts antropogēnām izmaiņām, kuru rezultātā:

— nav iespējams sasniegt 4. pantā precizētos vides aizsardzības mērķus saistītiem virszemes ūdeņiem,

— notiek jebkāda būtiska šādu ūdens resursu rādītāju pazemināšanās,

— tiek nodarīts jebkāds būtisks kaitējums sauszemes ekosistēmām, kuras ir tieši atkarīgas no gruntsūdens tilpes,

notiek īslaicīgas plūsmas virziena izmaiņas, kuras izraisa īslaicīgas vai pastāvīgas līmeņa izmaiņas telpiski ierobežotā platībā, taču šādas virzienmaiņas nerada sālsūdens iekļuvi vai citus traucējumus un nenorāda noturīgu un skaidri identificētu antropogēnu darbību rezultātā ierosinātu plūsmas virziena tendenci, kas varētu izraisīt šādus traucējumus."

9. Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā attiecībā uz gruntsūdeņiem ir noteikts pasliktināšanās aizliegums un uzlabošanas pienākums:

"i) dalībvalstis īsteno pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērstu vai ierobežotu piesārņojošu vielu nonākšanu gruntsūdeņos un novērstu visu gruntsūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos, ievērojot 6. un 7. punktu, neierobežojot šā panta 8. punktu un ievērojot 11. panta 3. punkta j) apakšpunkta piemērošanu;

ii) dalībvalstis aizsargā, stiprina un atjauno visas gruntsūdeņu tilpes, nodrošina līdzsvaru starp gruntsūdeņu ieguvi un pievadīšanu, lai panāktu labu gruntsūdeņu stāvokli vēlākais 15 gadus pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas, saskaņā ar V pielikumā paredzētajiem noteikumiem, ievērojot saskaņā ar 4. punktu noteiktos pagarinājumus, ievērojot 5., 6. un 7. punktu, neierobežojot 8. punktu un ievērojot 11. panta 3. punkta j) apakšpunkta piemērošanu;

iii) [..]."

10. Ar Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu Ūdens pamatdirektīvas kvalitātes mērķos tiek iekļauti aizsargātie apgabali:

"Dalībvalstis panāk atbilstību jebkādiem standartiem un mērķiem vēlākais 15 gadus pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas, ja vien Kopienas tiesību aktos, saskaņā ar kuriem ir izveidoti atsevišķi aizsargāti apgabali, nav noteikts citādi."

11. Saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 6. pantu un IV pielikumu šī tiesību norma tostarp attiecas uz Dzīvotņu direktīvā un Putnu direktīvā minētajiem aizsargātajiem apgabaliem.

12. Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 4. punktā ir atļauts pagarināt termiņu ar mērķi panākt labu ūdens resursu stāvokli:

"Šā panta 1. punktā noteiktos termiņus var pagarināt, ja tas nepieciešams, lai pakāpeniski sasniegtu mērķus attiecībā uz ūdenstilpēm ar noteikumu, ka skartās ūdenstilpes stāvoklis turpmāk nepasliktinās, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

[..]"

13. Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 7. punktā ar zināmiem nosacījumiem ir atļauts atkāpties no vides aizsardzības mērķiem neatkarīgi no uzlabošanas pienākumam noteiktajiem termiņiem.

14. Ūdens pamatdirektīvas 5. pantā ir reglamentēta ūdens resursu stāvokļa noteikšana:

"1. Visas dalībvalstis nodrošina, ka katram upju baseinu apgabalam vai starptautiska upju baseina apgabala daļai, kas atrodas tās teritorijā:

— to īpašību analīze,

— cilvēku darbības ietekmes uz virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu stāvokli pārskats, un

— ūdens izmantošanas ekonomiskā analīze

tiek veikta saskaņā ar II un III pielikumā izklāstītajām specifikācijām un to pabeidz vismaz četrus gadus pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas.

2. Analīzes un pārskatus, kas minēti 1. punktā, pārskata un vajadzības gadījumā koriģē vēlākais 13 gadus pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas un turpmāk – reizi sešos gados."

15. Ūdens pamatdirektīvas II pielikuma 2.1. punktā ir reglamentēts gruntsūdens tilpju sākotnējais raksturojums, kas tostarp ietver "riska pakāpi, kādā pastāv risks, ka tās neatbilst 4. pantā noteiktajiem mērķiem katrai gruntsūdens tilpei". 2.2. punktā ir paredzēts, ka noteiktos gadījumos ir jāveic turpmākais raksturojums:

"Pēc šā sākotnējā raksturojuma dalībvalstis veic detalizētāku to gruntsūdens tilpju vai tilpju grupu raksturojumu, kuras identificē kā apdraudētas, lai noteiktu precīzāku šāda riska nozīmīguma novērtējumu un noteiktu jebkādus pasākumus, kas veicami saskaņā ar 11. pantu. Šajā raksturojumā attiecīgi iekļauj atbilstošu informāciju par cilvēku darbības ietekmi un, vajadzības gadījumā, informāciju par:

[..]

— saistīto virszemes sistēmu, tostarp sauszemes ekosistēmu un to virszemes ūdenstilpju uzskaiti, ar kurām gruntsūdens tilpe ir dinamiski saistīta,

— aprēķiniem par ūdens apmaiņas virzieniem un ātrumu gruntsūdens tilpes un saistīto virszemes sistēmu vidū,

— pietiekamiem datiem, lai aprēķinātu gada vidējo ūdens pievadīšanas ātrumu ilgākā laika posmā,

— [..].”

16. Ūdens pamatdirektīvas 11. panta 1. punktā ir precizēts, kādi pasākumi dalībvalstīm ir jāveic, lai sasniegtu direktīvas mērķus:

“1. Visas dalībvalstis nodrošina, ka katrā upju baseinu apgabalā vai starptautiska upju baseina daļā, kas atrodas tās teritorijā, ņemot vērā 5. pantā paredzētās analīzes rezultātus, tiek īstenota pasākumu programma, lai sasniegtu 4. pantā noteiktos mērķus. [..]

2. Visas pasākumu programmas ietver pamatpasākumus, kas precizēti 3. punktā, un vajadzības gadījumā papildpasākumus.

3. Pamatpasākumi ir izpildāmo prasību minimums, un tie ir šādi:

a) pasākumi, kas vajadzīgi, lai īstenotu Kopienas tiesību aktus ūdens resursu aizsardzībai, ieskaitot tos pasākumus, kas paredzēti 10. pantā un VI pielikuma A daļā uzskaitītajos tiesību aktos;

[..].

c) pasākumi, ko veic, lai sekmētu lietderīgu un noturīgu ūdens resursu izmantošanu, lai izvairītos no kavēkļiem 4. pantu izvirzīto mērķu sasniegšanai;

[..].

e) virszemes saldūdens un gruntsūdeņu ieguves, kā arī virszemes saldūdens uzkrāšanas kontroles pasākumi, tostarp ūdens ieguves reģistra vai reģistru izveide, un attiecībā uz ieguvi un uzkrāšanu iepriekšējas atļaujas ieviešana. Šīs kontroles periodiski pārskata un vajadzības gadījumā atjaunina. Dalībvalstis var no šīm kontrolēm atbrīvot tādu ieguvi vai uzkrāšanu, kam nav ievērojamas ietekmes uz ūdens resursu stāvokli;

[..].

4. Papildpasākumi ir tie pasākumi, ko izstrādā un īsteno papildus pamatpasākumiem, lai sasniegtu mērķus, kuri izvirzīti, ievērojot 4. pantu. VI pielikuma B daļā ir iekļauts šādu pasākumu neizsmeļošs saraksts.

[..]”

B. Dzīvotņu direktīva

17. Dzīvotņu direktīvas 1. panta e) punktā dzīvotnes labvēlīgs aizsardzības statuss ir definēts šādi:

“Dabiskas dzīvotnes aizsardzības statusu uzskata par labvēlīgu, ja:

— tās dabiskās izplatības areāls un teritorijas, ko tā aizņem šā areāla robežās, ir stabilas vai paplašinās un

— pastāv un, iespējams, ka arī tuvākajā laikā pastāvēs dzīvotnei raksturīgā struktūra un funkcijas, kas vajadzīgas tā ilglaicīgai uzturēšanai,

un

— tam raksturīgo sugu aizsardzības statuss ir labvēlīgs, kā noteikts i) punktā."

18. Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkts ir galvenās teritoriālās aizsardzības tiesību normas:

"2. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par pieņemtajiem kompensācijas pasākumiem.

[..]"

III. Faktiskie apstākļi un pirmstiesas procedūra

19. Donjanas dabas teritorija atrodas Ibērijas pussalas dienvidrietumos, Andalūzijas autonomajā kopienā, Spānijā. Tā ietver tostarp Donjanas nacionālo parku (izveidots 1969. gadā) un Donjanas dabas parku (saukts arī par Donjanas vides parku vai *Preparque* dabas parku, kas izveidots 1989. gadā un paplašināts 1997. gadā). 2006. gadā Komisija trīs nozīmīgas aizsargājamās dabas teritorijas, proti, *ZECA/LIC ES0000024 Doñana*[5], *ZECA/LIC ES6150009 Doñana Norte y Oeste*[6] un *ZEC ES6150012 Dehesa de Estero* un *Montes de Moguer*[7] iekļāva Pirmajā Kopienas nozīmes teritoriju sarakstā Vidusjūras bioģeogrāfiskajam reģionam[8]. Kopš 1987. gada pirmā no minētajām teritorijām saskaņā ar Putnu direktīvu ir īpaši aizsargājama dabas teritorija[9].

20. Saskaņā ar standarta veidlapām šajās teritorijās ir pārstāvēts prioritārais dzīvotņu veids 3170*, Vidusjūras izžūstošie dīķi, kā arī dzīvotņu veidi 92A0, piekrastes alejas ar *Salix alba* un *Populus alba*, un 92D0, dienvidu piekrastes alejas un biezokņi (*Nerio–Tamaricetea* un *Securinegion*

5 https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=ES0000024&release=10.

6 https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=ES6150009&release=10.

7 https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=ES6150012&release=10.

8 Komisijas Lēmums 2006/613/EK (2006. gada 19. jūlijs), ar ko atbilstīgi Padomes Direktīvai 92/43/EEK pieņem Kopienas nozīmes teritoriju sarakstu Vidusjūras bioģeogrāfiskajam reģionam (izziņots ar dokumenta numuru K(2006) 3261) (OV 2006, L 259, 1. lpp.).

9 https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=ES0000024&release=10, 1.7. punkts.

tinctoriae). Savukārt dzīvotņu veidi 91B0, termofilie *Fraxinus angustifolia* meži, un 9330, *Quercus suber* meži, ir pārstāvēti tikai divās teritorijās, tie nav sastopami teritorijā *ZEC ES6150012 Dehesa del Estero y Montes de Moguer*.

21. Šīs aizsargājamās dabas teritorijas ir tikai daļa no Donjanas dabas teritorijas, kas ir šīs tiesvedības priekšmets. Ūdens pamatdirektīvas piemērošanas nolūkā šī dabas teritorija pirmajā apsaimniekošanas plānā atbilstoši 13. pantam, *Plan Hidrológico del Guadalquivir 2009–2015* (Gvadalkiviras [*Guadalquivir*] hidroloģiskais plāns 2009.–2015. gadam)[10], gandrīz pilnībā bija apvienota vienā vienīgā gruntsūdens objektā – *Almonte-Marismas*[11]. Šis administratīvais sadalījums lielā mērā atbilst ģeoloģiskajam ūdens nesējslānim ar tādu pašu nosaukumu, kas gan saskaņā ar Spānijas norādīto ietver arī blakus esošo gruntsūdens objektu. Gruntsūdens objekts *Almonte-Marismas* šī plāna 41. pantā nebija norādīts kā gruntsūdens objekts, attiecībā uz kuru tiktu uzskatīts, ka ir apdraudēts labu kvantitatīvo rādītāju mērķis. Drīzāk 2015. gadā kopumā bija paredzēts sasniegt labu rādītāju mērķi[12].

22. Otrajā apsaimniekošanas plānā, *Plan Hidrológico del Guadalquivir 2016–2021* (Gvadalkiviras hidroloģiskais plāns 2016.–2021. gadam), gruntsūdens objekts *Almonte-Marismas* tika sadalīts[13]. No pieciem jaunajiem gruntsūdens objektiem trim – *Almonte* (*ES050MSBT000055101*), *Marismas* (*ES050MSBT000055102*) un *La Rocina* (*ES050MSBT000055105*), ir slikti kvantitatīvie rādītāji[14]. Visiem trim ir zems gruntsūdeņu līmenis[15], un turklāt no pēdējiem diviem gruntsūdeņi tiek vairāk iegūti, nekā pievadīti[16].

23. Pēc dažādām sūdzībām un jautājuma Eiropas Parlamentā Komisija sāka izmeklēšanu, pamatojoties uz kuru tā 2014. gada 17. oktobrī saskaņā ar LESD 258. pantu aicināja Spāniju iesniegt savus apsvērumus par iespējamiem Ūdens pamatdirektīvas un Dzīvotņu direktīvas pārkāpumiem saistībā ar gruntsūdeņiem Donjanas apgabalā. Pēc tam, kad Spānija bija sniegusi atbildi, Komisija 2016. gada 29. aprīlī šai dalībvalstij nosūtīja argumentētu atzinumu par tiem pašiem iebildumiem un uzdeva tai līdz 2016. gada 29. jūnijam novērst trūkumus. Visbeidzot, neraugoties uz Spānijas turpmāk sniegtajām atbildēm, Komisija 2019. gada 22. jūlijā cēla šo prasību.

IV. Prasījumi

24. Eiropas Komisijas prasījumi ir šādi:

konstatēt, ka, neīstenojot pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērstu gruntsūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos Donjanas reģionā, neveicot detalizētāku to gruntsūdens tilpju raksturojumu, kuras identificē kā apdraudētas, un nenosakot nepieciešamos pasākumus, kā arī Gvadalkiviras upes baseina apgabala apsaimniekošanas plāna pasākumu programmā neiekļaujot atbilstošus

[10] *Real Decreto 355/2013, de 17 de mayo, por el que se aprueba el Plan Hidrológico de la Demarcación Hidrográfica del Guadalquivir* (*Boletín Oficial del Estado* Nr. 121, 2013. gada 21. maijs, I daļa, 38229. lpp.).

[11] *TABLA* T.II.1. – Nr. 0551.

[12] *TABLA* T.VI.5.

[13] *Real Decreto 1/2016, de 8 de enero, por el que se aprueba la revisión de los Planes Hidrológicos de las demarcaciones hidrográficas del Cantábrico Occidental, Guadalquivir, Ceuta, Melilla, Segura y Júcar, y de la parte española de las demarcaciones hidrográficas del Cantábrico Oriental, Miño-Sil, Duero, Tajo, Guadiana y Ebro* (*Boletín Oficial del Estado* Nr. 16, 2016. gada 19. janvāris, I daļa, 2972. lpp.).

[14] Otrā apsaimniekošanas plāna VII pielikums, 68. lpp. un 3. papildinājums.

[15] Otrā apsaimniekošanas plāna VII pielikums, 60. lpp. (*La Rocina* nav iekļauta šajā tabulā, bet tas izriet arī no 68. lappusē ietvertās tabulas un 3. papildinājuma).

[16] Otrā apsaimniekošanas plāna VII pielikums, 56. lpp.

pamatpasākumus un papildpasākumus, Spānijas Karaliste nav izpildījusi savus pienākumus, kas tai noteikti saskaņā ar Ūdens Pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunktu, skatot to kopsakarā ar 1. panta a) punktu un V pielikuma 2.1.2. punktu, 5. pantu, skatot to kopsakarā ar II pielikuma 2.2. punktu, kā arī 11. panta 1. punktu, 3. punkta a), c) un e) apakšpunktu un 4. punktu;

konstatēt, ka, neveicot atbilstošus pasākumus, lai novērstu tādu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kuru dēļ attiecīgās teritorijas (*ZEPA/LIC ES0000024 Doñana*, *ZEPA/LIC ES6150009 Doñana Norte y Oeste* un *ZEPA ES6150012 Dehesa del Estero y Montes de Moguer*) ir noteiktas, Spānijas Karaliste nav izpildījusi savus pienākumus, kas tai noteikti saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. pantu, skatot to kopsakarā ar 7. pantu;

piespriest Spānijas Karalistei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

25. Spānijas Karaliste noslēdz savu iebildumu rakstu, norādot, ka Ūdens pamatdirektīvas un Dzīvotņu direktīvas neievērošana, ko Komisija kritizē šajā tiesvedībā, nekādi nav pierādīta. Tieši pretēji, Spānija ir izklāstījusi pastāvīgos centienus plānu un apsaimniekošanas pasākumu veidā, kas veikti pēdējos gados, lai novērstu negatīvo ietekmi, ko Donjanas dabas rezervātā ir radījušas aktivitātes, kuras tika veicinātas gadu desmitus pirms Savienības likumdošanas instrumentu pieņemšanas.

26. Tikai atbildes rakstā uz repliku Spānija skaidri pieprasa:

atzīt prasību par nepieņemamu vai vismaz to noraidīt, kā arī

piespriest prasītājai iestādei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

27. Lietas dalībnieki ir iesnieguši rakstveida apsvērumus un ir snieguši mutvārdu paskaidrojumus 2020. gada 17. septembra tiesas sēdē.

V. Tiesiskais vērtējums

28. Komisija uzskata, ka Spānija attiecībā uz gruntsūdeņiem Donjanas apgabalā ir pārkāpusi Ūdens pamatdirektīvā paredzēto pasliktināšanās aizliegumu un tādējādi arī Dzīvotņu direktīvā paredzēto noplicināšanās aizliegumu attiecībā uz dažādām Donjanas aizsargājamās dabas teritorijās esošajām dzīvotnēm. Turklāt Spānija nav izpildījusi savus identificēšanas pienākumus saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvu un nav arī noteikusi pasākumus, kas atbilstoši šai direktīvai ir vajadzīgi, lai panāktu labu gruntsūdeņu stāvokli.

29. Lai gan Komisija šajā ziņā galvenokārt koncentrējas uz Ūdens pamatdirektīvu, es vispirms aplūkošu Dzīvotņu direktīvu (par to B iedaļā), jo šajā jomā jau pastāv iedibināta judikatūra attiecībā uz noplicināšanās aizliegumu. Lai gan šo judikatūru nevar tieši attiecināt uz Ūdens pamatdirektīvā noteikto pasliktināšanās aizlieguma (par to D iedaļā) interpretāciju, tomēr tā ļauj vismaz veikt salīdzinājumu. Tomēr, pirms es izskatu šo otro noplicināšanās aizliegumu, es izvērtēšu pamatu, kas attiecas uz Spānijas pienākumu veikt novērtējumu ūdens resursu tiesību aktu jomā (par to C iedaļā), jo šis novērtējums ir pamats turpmākai Ūdens pamatdirektīvas, ieskaitot pasliktināšanās aizlieguma, ieviešanai. Visbeidzot, es pievērsīšos kritikai, kas vērsta uz Spānijas paredzētajiem pasākumiem Donjanas dabas teritorijā (par to E iedaļā). Tomēr vispirms ir jānosaka, vai Spānija vispār ir izvirzījusi efektīvus prasījumus (par to A iedaļā).

A. Par Spānijas prasījumiem

30. Spānija iebildumu rakstā formāli nav izvirzījusi prasījumus, lai gan šajā procesuālajā dokumentā saskaņā ar Reglamenta 124. panta 1. punkta c) apakšpunktu ir jābūt ietvertiem atbildētāja prasījumiem. Tas, ka Spānija replikas rakstā izvirza formālus prasījumus, nevar novērst iespējamo 124. panta 1. punkta c) apakšpunkta pārkāpumu, jo replikas raksts saskaņā ar 126. panta 1. punktu var tikai papildināt iebildumu rakstu. Attiecīgi saskaņā ar127. panta 1. punktu tiesvedības laikā ir atļauts izvirzīt jaunus pamatus tikai tad, ja tie ir saistīti ar tādiem tiesiskiem vai faktiskiem apstākļiem, kas ir kļuvuši zināmi tikai iztiesāšanas laikā. Tam tā vēl jo vairāk ir jābūt attiecībā uz prasījumiem.

31. Tomēr ir jāatzīst, ka Reglamentā attiecībā uz prasījumiem nav noteikta nekāda īpaša forma. Attiecīgi prasījumi var tikt formulēti ne tikai tieši, bet arī netieši. Līdz ar to secinājums, ar ko tika noslēgts iebildumu raksts, arī var tikt saprasts kā netiešs prasījums. Ciktāl Spānija tajā konstatē, ka Komisijas apgalvotie Ūdens pamatdirektīvas un Dzīvotņu direktīvas pārkāpumi nav pierādīti, šī dalībvalsts netieši lūdz prasību noraidīt kā nepamatotu.

32. Savukārt iebildumu rakstā nekas neliecina par replikas rakstā ietverto prasījumu par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu. Tādējādi tas ir novēlots un līdz ar to nepieņemams.

B. Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā noteiktais noplicināšanās aizliegums

33. Komisija uzskata, ka, neveicot attiecīgus pasākumus, lai novērstu tādu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kuru dēļ teritorijas *ZEPA/LIC ES0000024 Doñana*, *ZEPA/LIC ES6150009 Doñana Norte y Oeste* un *ZEPA ES6150012 Dehesa del Estero y Montes de Moguer* ir noteiktas, Spānija nav izpildījusi savus pienākumus, kas izriet no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. panta, skatot to kopsakarā ar 7. pantu.

34. Šajā ziņā vispirms ir jāprecizē pamata priekšmets un pēc tam jāprecizē prasības attiecībā uz pierādījumiem, kas pamato Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumu, pirms, ņemot vērā iepriekš minēto, var tikt izvērtēti lietas dalībnieku argumenti.

1. Pamata priekšmets un pieņemamība

35. Komisija ar šo pamatu apgalvo, ka noteiktas dzīvotnes trijās saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu noteiktās aizsargājamās dabas teritorijās ir noplicinājušās gruntsūdeņu pazeminināšanās dēļ. Komisija šīs teritorijas 2006. gada 19. jūlijā ir iekļāvusi Kopienas nozīmes teritoriju sarakstā, un tādēļ saskaņā ar 4. panta 5. punktu no šī datuma tām ir piemērojams Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkts.

36. Ir tiesa, ka viena no šīm aizsargājamām dabas teritorijām jau bija noteikta 1987. gadā saskaņā ar Putnu direktīvu un šajā ziņā sākotnēji uz to attiecās šīs direktīvas 4. pants un kopš 1994. gada saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 7. pantu 6. panta 2. punktā noteiktā aizsardzība. Tomēr Komisija neapgalvo tieša vai netieša kaitējuma nodarīšanu aizsargājamo putnu sugām, līdz ar to šai aizsardzībai šajā tiesvedībā nav nozīmes.

37. Spānija uzskata, ka šis pamats ir nepieņemams, ciktāl tas attiecas uz teritoriju *ES6150012 Dehesa del Estero y Montes de Moguer*, jo ar to tiek paplašināts tiesvedības priekšmets. Šī teritorija neatrodas agrākā gruntsūdens objekta *Almonte-Marismas* apgabalā, bet gan pieder pie blakus esoša gruntsūdens objekta. Taču argumentētajā atzinumā Komisija tiesvedības priekšmetu esot ierobežojusi tikai ar pirmo minēto gruntsūdens objektu.

38. Šī argumentācija ir jānoraida. Proti, Komisija šo teritoriju jau no paša sākuma ir skaidri iekļāvusi pirmstiesas procedūrā [17]. Turklāt attiecībā uz Dzīvotņu direktīvas pārkāpumu, nav nozīmes tam, vai aizsargājamā dabas teritorija ir piederoša gruntsūdens objektam, kas ir noteikts, īstenojot Ūdens pamatdirektīvu. Tādēļ aizsargājamā dabas teritorija bija un ir tiesvedības priekšmets.

39. Turklāt atbildes rakstā uz repliku Spānija atzīst, ka arī blakus esošais gruntsūdens objekts ir tās pašas ģeoloģiskās slāņkopas daļa, kas ir *ūdens nesējslānis Almonte-Marismas*. Tikai Ūdens pamatdirektīvas piemērošanas nolūkā tas tika norādīts atsevišķi no *gruntsūdens objekta Almonte-Marismas* administratīvā sadalījuma. Ja šī piederība radītu pārpratumus attiecībā uz šī pamata tvērumu, attiecīgi Spānija pati tos būtu izraisījusi. Tomēr faktiski nav norādes, kas liecinātu par pārpratumiem Spānijas pusē.

2. Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā noteiktie kritēriji

40. Komisija pārmet Spānijai, ka, pieļaujot gruntsūdeņu ieguvi Donjanas dabas teritorijā, tā ir pārkāpusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktu. Saskaņā ar šo tiesību normu dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

41. Turklāt, lai pierādītu Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumu, Komisijai nav jāpierāda cēloniska sakarība starp aktivitāti un šo aizsargājamo dabas teritoriju noplicināšanos.

42. Drīzāk, interpretējot Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktu, ir jāņem vērā, ka šīs tiesību normas mērķis ir nodrošināt tādu pašu aizsardzības līmeni, kāds ir noteikts 6. panta 3. punktā [18]. Attiecīgi novērtējuma kritērijiem attiecībā uz abām tiesību normām ir jābūt vienādiem [19].

43. Saskaņā ar 6. panta 3. punktu plāns vai projekts ir pieļaujams tikai tad, ja nerodas nekādas zinātniski pamatotas šaubas par to, ka netiek ietekmēti attiecīgās teritorijas aizsardzības mērķi [20]. Lai to nodrošinātu, saskaņā ar 6. panta 3. punkta pirmo teikumu pirmajā posmā ir jāveic plānu vai projektu ietekmes uz aizsargājamo teritoriju iepriekšējs novērtējums, tiklīdz pastāv iespēja, ka

[17] Skat., piemēram, aicinājuma sniegt apsvērumus 79. un 83. punktu (prasības pieteikuma A.1 pielikums [72. un 73. lpp.], kā arī argumentētā atzinuma 58. un 62. punktu (prasības pieteikuma A.3. pielikums [187. un 188. lpp.]).

[18] Spriedumi, 2010. gada 4. marts, Komisija/Francija (C-241/08, EU:C:2010:114, 30. punkts), un 2011. gada 24. novembris, Komisija/Spānija (*Alto Sil*) (C-404/09, EU:C:2011:768, 142. punkts).

[19] Skat. manus secinājumus lietā Komisija/Bulgārija (*Kaliakra*) (C-141/14, EU:C:2015:528, 86. punkts) un lietā Komisija/Grieķija (*Kyparissia*) (C-504/14, EU:C:2016:105, 40. punkts).

[20] Spriedumi, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 59. punkts), 2016. gada 8. novembris, *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (C-243/15, EU:C:2016:838, 42. punkts), un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter–Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 120. punkts).

plāns vai projekts var būtiski ietekmēt attiecīgo teritoriju [21]. Šajā gadījumā atļauja ir iespējama tikai tad, ja novērtējums kliedē jebkādas zinātniski pamatotas šaubas par to, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība [22].

44. Tādēļ, ja nav ietekmes uz teritoriju novērtējums ar šādu rezultātu, lai pierādītu Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumu, pietiek pierādīt iespējamību, ka darbība izraisa šādu kaitīgu ietekmi [23].

45. Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpuma vienkāršotas pierādīšanas sekas ir tādas, ka pārkāpuma konstatēšana obligāti nenozīmē attiecīgās aktivitātes galīgu neatbilstību 6. pantam. Drīzāk ar attiecīgu novērtējumu, kas atbilst Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta prasībām, dalībvalsts var kliedēt jebkādas zinātniski pamatotas šaubas par to, ka aktivitāte ietekmē aizsargājamās dabas teritorijas. Alternatīvā gadījumā tā var pamatot aktivitāti saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktu [24].

46. Šāda Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta interpretācija gan pamato pienākumu novērtēt aktivitātes, attiecībā uz kurām galu galā var izrādīties, ka tās neietekmē aizsargājamās dabas teritorijas. Tomēr tās ir tāda aizsardzības līmeņa nepieciešamās sekas, ko vienlīdz nodrošina 6. panta 2. un 6. panta 3. punkts. Arī, piemērojot 6. panta 3. punktu, ir iespējams, ka izvērtētais pasākums galu galā neietekmē teritorijas aizsardzības mērķus.

47. Tomēr šis aizsardzības līmenis kā piesardzības principa izpausme ir pamatots, jo tikai šādā veidā ir iespējams identificēt un izvairīties no plāniem, projektiem un citām darbībām, kas ietekmē teritorijas [25].

3. Piemērošana

48. Tādējādi šis pamats ir pamatots, ja Komisija pierāda iespējamību, ka gruntsūdeņu ieguve būtiski ietekmē aizsargājamās dzīvotnes vai sugas trijās iepriekš minētajās aizsargājamās dabas teritorijās.

49. Tādēļ turpmāk es izvērtēšu ietekmi uz aizsargājamajām dzīvotnēm (par to a) punktā), noplicināšanās aizlieguma piemērojamību *ratione temporis* kopš 2006. gada 19. jūlija (par to b) punktā) un Spānijas mēģinājumu atspēkot Komisijas argumentāciju (par to c) punktā).

[21] Spriedumi, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 43. punkts), 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša) (C-441/17, EU:C:2018:255, 111. punkts), un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter–Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 134. punkts).

[22] Spriedumi, 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša) (C-441/17, EU:C:2018:255, 114. punkts), 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 120. punkts).

[23] Spriedumi, 2011. gada 24. novembris, Komisija/Spānija (*Alto Sil*) (C-404/09, EU:C:2011:768, 142. punkts), 2016. gada 14. janvāris, Komisija/Bulgārija (*Kaliakra*) (C-141/14, EU:C:2016:8, 58. punkts), un 2016. gada 10. novembris, Komisija/Grieķija (*Kyparissia*) (C-504/14, EU:C:2016:847, 29. punkts). Skat. arī spriedumus, 2016. gada 14. janvāris, *Grüne Liga Sachsen* u.c. (C-399/14, EU:C:2016:10, 42. punkts), un 2018. gada 7. novembris, *Coöperatie Mobilisation for the Environment* u.c. (C-293/17 un C-294/17, EU:C:2018:882, 85. punkts).

[24] Skat. manus secinājumus lietā Komisija/Bulgārija (*Kaliakra*) (C-141/14, EU:C:2015:528, 86. punkts) un lietā Komisija/Grieķija (*Kyparissia*) (C-504/14, EU:C:2016:105, 40. punkts), kā arī attiecībā uz 6. panta 4. punktu spriedumus, 2011. gada 24. novembris, Komisija/Spānija (*Alto Sil*) (C-404/09, EU:C:2011:768, 156. un 192. punkts), un 2016. gada 10. novembris, Komisija/Grieķija (*Kyparissia*) (C-504/14, EU:C:2016:847, 30. punkts).

[25] Skat. spriedumus, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 58. punkts), un 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša) (C-441/17, EU:C:2018:255, 118. punkts).

a) Ietekme uz aizsargājamām dzīvotnēm

50. Tā kā Dzīvotņu direktīvā nav paredzēta gruntsūdeņu kā tādu aizsardzība, gruntsūdeņu ieguve nav tiešs Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpums.

51. Komisija drīzāk pārmet Spānijai, ka ieguves rezultātā tiek pazemināti gruntsūdeņi, kas it īpaši pasliktina prioritārās dzīvotnes veida 3170*, Vidusjūras izžūstošie dīķi, kā arī citu dzīvotņu veidu, kas saistīti ar virszemes ūdeņiem, sastopamību. Šajā ziņā runa ir par dzīvotņu veidiem 92A0, piekrastes alejas ar *Salix alba* un *Populus alba*, 92D0, dienvidu piekrastes alejas un biezokņi (*Nerio-Tamaricetea* un *Securinegion tinctoriae*), kā arī 91B0, termofilie *Fraxinus angustifolia* meži. Turklāt Komisija atsaucas uz dzīvotni 9330, *Quercus suber* meži. Izņemot divus pēdējos minētos dzīvotņu veidus, kas nav teritorijā *ES6150012 Dehesa del Estero y Montes de Moguer*, šie dzīvotņu veidi ir sastopami visās teritorijās, par kurām ir strīds [26].

52. Spānija iebilst, ka daudzi piekrastes ūdeņi neatbilst izžūstošo stāvošo ūdenstilpju dzīvotnes veidam. Tādēļ šāda veida dzīvotnes noplicināšanās faktiski ir izslēgta. Tomēr šī argumentācija aprobežojas ar vienkāršiem apgalvojumiem, kas nav saderīga ar Komisijas iesniegtajiem zinātniskajiem darbiem un Spānijas datiem, kas ietverti standarta veidlapās par aizsargājamām dabas teritorijām, un nav balstīta uz saviem pierādījumiem. Tādēļ ir jāuzskata, ka šāds dzīvotnes veids ir sastopams.

53. Divos Komisijas iesniegtos pētījumos [27] un citos tās minētos pētījumos [28] tiek atbalstīts pieņēmums, ka gruntsūdeņu līmeņa pazemināšanās dēļ, ko izraisījusi pārmērīga ieguve, stāvošās ūdenstilpēs arvien retāk rodas ūdens un tagad tās galvenokārt ir atkarīgas no nokrišņiem. Līdz ar to sausuma periodi tās ietekmē vairāk. To apstiprina Spānijas *Consejo Superior de Investigaciones Científicas* (Zinātniskās pētniecības Augstākā padome) paziņojums Andalūzijas ombudam [29]. Arī Spānijas iesniegtā pētījumā tiek atzīts par iespējamu, ka tādas pastāvīgas ūdenstilpes un izžūstošas stāvošas ūdenstilpes zaudējums, kas atrodas netālu no Matalaskanjasas [*Matalascañas*] tūrisma vietas, izriet no tajā notiekošās gruntsūdeņu ieguves [30].

54. Komisija arī apgalvo, ka gruntsūdeņu ieguve ietekmē citas minētās dzīvotnes aizsargājamās dabas teritorijās, kas ir atkarīgas no virszemes ūdeņiem. Šajā ziņā tā atsaucas uz dažādiem pētījumiem, kuri liecina, ka gruntsūdeņu pazemināšanās pārmērīgas ūdens ieguves dēļ šīs dzīvotnes ir pakļautas nelabvēlīgām izmaiņām, piemēram, izzūdot veģetācijai, kas ir mitrumprasīga [31].

[26] Skat. iepriekš 20. punktu.

[27] Díaz Paniagua, C., "Funcionalidad de los sistemas acuáticos temporales de Doñana en la conservación de flora y fauna", no: Oficina de Coordinación de la Investigación, Estación Biológica de Doñana, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Resultados de la Investigación en el Espacio Natural De Doñana, 2009, 42.–48. lpp., (prasības pieteikuma A.14. pielikums [528. lpp.]), kā arī Manzano, M., un Custodio, E., El acuífero de Doñana y su relación con el medio natural, no: García-Novo, F., un Marín, C., (izd.) *Doñana, Agua y Biosfera*, Confederación hidrográfica del Guadalquivir, Ministerio de Medio Ambiente, Madride, 2016, 133.–142. lpp. (prasības pieteikuma A.21. pielikums [932. lpp.]).

[28] Díaz–Paniagua, C., un Aragonés, D., "Permanent and temporary ponds in Doñana National Park (SW Spain) are threatened by desiccation", *Limnetica*, 34 (2): 407–424 (2015), Bustamante, J., Aragonés, D., un Afán, I., "Effect of Protection Level in the Hydroperiod of Water Bodies on Doñana's Aeolian Sands", *Remote Sensing* 8, 867 (2016).

[29] Prasības pieteikuma A.26. pielikums, 1259. lpp.

[30] Tragsatec, *Seguimiento por teledetección de la superficie inundada de las lagunas de los mantos eólicos de Doñana y de la masa vegetal de su entorno* (2016. gada maijs), 53. lpp. (iebildumu raksta B.9. pielikums, [1195.(1247. lpp.)].

[31] Trick, Th., un Custodio, E., "Hydrodynamic characteristics of the western Doñana Region (area of El Abalario), Huelva, Spain", *Hydrogeology Journal* 2004, 12: 321–335, Custodio, E., Manzano, M., un Montes, C. (2008), "Perspectiva general del papel y gestión de las aguas subterráneas en el Área de Doñana, Sudoeste de España", *Boletín Geológico y Minero*, 119(1): 81–92 (prasības pieteikuma A.22. pielikums [943. lpp.]), un Custodio, E., Manzano, M., un Montes, C., *Las aguas subterráneas en Doñana: Aspectos ecológicos y sociales*, Agencia Andaluza del Agua, Consejería de Medio Ambiente (2009) (prasības pieteikuma A.23. pielikums [956. lpp.]).

55. Visbeidzot, Komisija min norādes par ietekmi uz dzīvotnes veidu 9330, *Quercus suber* meži [32].

56. Tādējādi Komisija ir iesniegusi zinātniski pamatotus pierādījumus, kas norāda, ka gruntsūdeņu ieguve ir pazeminājusi gruntsūdeņu līmeni un ka no tā izrietēja iespējamība ietekmēt minēto dzīvotņu veidu sastopamību aizsargājamās dabas teritorijās.

57. Spānija iebilst, ka gruntsūdeņiem ir neliela nozīme it īpaši izžūstošo stāvošo ūdenstilpju saglabāšanā, jo tās galvenokārt bagātina lietus ūdeņi. Tomēr, pat ja šī argumentācija ir pareiza, no tā neizriet, ka gruntsūdeņu līmenim nav nozīmes. Šī nozīme ir jo lielāka sausuma periodos, jo tad tikai gruntsūdeņi var paaugstināt ūdens līmeni.

58. Līdz ar to Spānija nav atspēkojusi Komisijas argumentāciju par iespējamību, ka Donjanas dabas teritorijā praktizētā gruntsūdeņu ieguve ietekmē minētās aizsargājamās dzīvotnes aizsargājamās dabas teritorijās.

b) Noplicināšanās aizlieguma piemērojamība "ratione temporis"

59. Tomēr Spānija arī iebilst Komisijai, ka problēmas saistībā ar gruntsūdeņiem Donjanas dabas teritorijā attiecas uz laiku, pirms Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkts kļuva piemērojams.

60. Šis arguments ir ļoti svarīgs iebildums: Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā paredzētais noplicināšanās aizliegums var attiekties tikai uz ietekmi, kas radusies pēc tam, kad šī tiesību norma kļuva piemērojama, proti, šajā gadījumā pēc 2006. gada 19. jūlija. Savukārt tas, vai dzīvotnes aizsargājamajās dabas teritorijās pirms tam tika iznīcinātas vai nelabvēlīgi ietekmētas, attiecībā uz šo tiesisko regulējumu sākotnēji ir nenozīmīgi. Tā tas ir it īpaši attiecībā uz gruntsūdeņu pazemināšanos gruntsūdeņu ieguves dēļ, pirms noplicināšanās aizliegums kļuva piemērojams, attiecībā uz kuru netiek apstrīdēts, ka tā šajā gadījumā ir notikusi.

61. Noplicināšanās aizliegums arī nenozīmē automātisku pienākumu samazināt vai pārtraukt iepriekš praktizētu gruntsūdeņu ieguvi. Ir taisnība, ka šāda pasākuma rezultātā gruntsūdeņu līmenis paaugstinātos un tātad situācija uzlabotos. Tomēr noplicināšanās aizliegums nav uzlabošanas pienākums. Tādējādi tas nenosaka pienākumu uzlabot aizsargājamo dzīvotņu stāvokli.

62. Līdz ar to ir jānoraida Komisijas argumentācija, ciktāl tā paredz pasākumus to dzīvotņu atjaunošanai vai uzlabošanai, kuras, kā to vairākkārt norāda Spānija, tika ilglaicīgi negatīvi ietekmētas, pirms Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkts kļuva piemērojams.

63. Tomēr, ja tāda nepārtraukta darbība, kāda ir gruntsūdeņu ieguve, veicina aizsargājamo dzīvotņu veidu vai sugu stāvokļa turpmāku pasliktināšanos, ir piemērojams Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkts. Ir tiesa, ka aizsargājamo dabas teritoriju kaut kādā ziņā šī darbība jau agrāk ir apgrūtinājusi, tomēr šis agrākais apgrūtinājums aprobežojas ar ietekmi, kas ir radusies pirms tika noteikta aizsargājamā dabas teritorija. Savukārt ar jaunu negatīvu ietekmi uz aizsargājamām dabas teritorijām tiek pārkāpts noplicināšanās aizliegums.

[32] Custodio u.c. (2009) (minēts 31. zemsvītras piezīmē, 192. lpp. [1147. lpp.]).

64. Apsvērumi, kas attiecas uz tiesisko drošību un paļāvību, ka tiks turpināta konkrēta aktivitāte, tajā neko nemaina. Attiecīgā gadījumā tie var pamatot atkāpi no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta atbilstoši 6. panta 4. punktam [33], bet tie negroza noplicināšanās jēdziena interpretāciju [34].

65. Lielākā daļa Komisijas iesniegto vai norādīto pētījumu attiecas vai nu uz laiku pirms 2006. gada 19. jūlija, proti, pirms Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta piemērojamības, vai arī neietver precīzus datus, kad attiecīgā negatīvā ietekme ir radusies. Tātad tie nenorāda uz to, ka tajos konstatētā negatīvā ietekme ir jāuzskata par šīs tiesību normas pārkāpumu.

66. Tomēr vienā 2016. gada pētījumā, saskaņā ar kuru gruntsūdeņu ieguve vairāk nekā divdesmit gadu garumā ir izraisījusi progresējošu gruntsūdeņu pazemināšanos, patiešām ir norādes, kas liecina par noplicināšanos kopš 2006. gada 19. jūlija [35]. Par to pašu liecina Andalūzijas ombudam paredzētais ziņojums, saskaņā ar kuru Donjanas ūdens nesējslānis un tā apkārtne no 1994.–2015. gadam ir uzrādījuši negatīvu tendenci ar ievērojamu kritumu 1,13 % gadā, kas ievērojami pārsniedz to, ko varētu izskaidrot ar reģionā reģistrētajām izmaiņām nokrišņu daudzumā [36]. Vismaz šīs attīstības pēdējos deviņus gadus trim aizsargājamajām dabas teritorijām bija piemērojams Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkts.

67. Turklāt aizsargājamās dabas teritorijas *Doñana Norte y Oeste* apsaimniekošanas plānā, ko izstrādājušas Spānijas iestādes un ko Komisija izvērtē replikas rakstā, piekrastes dzīvotņu aizsardzības statuss gruntsūdeņu līmeņa pazemināšanās dēļ ir aprakstīts kā "nelabvēlīgs – slikts" [37]. Ņemot vērā Dzīvotņu direktīvas 1. panta e) punktā ietverto labvēlīga aizsardzības statusa definīciju, tas nozīmē, ka teritorijas, ko šīs dzīvotnes aizņem šā areāla robežās, samazinās un ka to ilglaicīga uzturēšana ir apšaubāma. Tādējādi Spānijas iestādes pašas uzskata, ka šo dzīvotņu stāvoklis turpinās pasliktināties gruntsūdeņu ieguves attīstības dēļ.

68. Līdz ar to Komisija ir pietiekami pierādījusi iespējamību, ka pašlaik Donjanas dabas teritorijā praktizētā gruntsūdeņu ieguve kopš 2006. gada 19. jūlija ir izraisījusi aizsargājamo dzīvotņu noplicināšanos trijās aizsargājamās dabas teritorijās.

c) Atspēkošana, ko Spānija nav veikusi

69. Tagad principā Spānijai ir jāatspēko pierādījumi par šādu iespējamību. Tā kā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktu un 6. panta 3. punktu tiek nodrošināts vienāds aizsardzības līmenis, ir jābūt piemērojamiem ietekmes uz teritoriju novērtējuma kritērijiem atbilstoši 6. panta 3. punktam [38]. Saskaņā ar tiem aktivitāti var atļaut tikai ar nosacījumu, ka kompetentās iestādes ir guvušas pārliecību, ka plānam vai projektam nav ilgstošas kaitīgas ietekmes uz attiecīgās teritorijas viengabalainību. Tā tas ir gadījumā, ja no zinātniskā viedokļa nepastāv pamatotas šaubas par šādas ietekmes neesamību [39].

[33] Skat. iepriekš 45. punktu un manus secinājumus lietā Komisija/Bulgārija (*Kaliakra*) (C-141/14, EU:C:2015:528, 134. punkts).

[34] Skat. spriedumu, 2020. gada 9. jūlijs, *Naturschutzbund Deutschland – Landesverband Schleswig-Holstein* (C-297/19, EU:C:2020:533, 48. punkts), un ģenerāladvokātes E. Šarpstones [*E. Sharpston*] secinājumus lietā *Stadt Papenburg* (C-226/08, EU:C:2009:440, 59. un nākamie punkti, it īpaši 65. punkts).

[35] Minēts iepriekš 27. zemsvītras piezīmē, 142. lpp. (prasības pieteikuma pielikumu 943. lpp.).

[36] Minēts iepriekš 29. zemsvītras piezīmē, prasības pieteikuma pielikumu 1261. lpp.

[37] Plan de Gestión de la Zona Especial de Conservación Doñana Norte y Oeste (ES6150009) (Boletín Oficial de la Junta de Andalucía, Número 103 – Viernes, 31 de mayo de 2019, 85. lpp. [219. lpp.]).

[38] Skat. iepriekš 42. un 44. punktu.

[39] Spriedumi, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 59. punkts), 2016. gada 8. novembris, *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (C-243/15, EU:C:2016:838, 42. punkts), un 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša) (C-441/17, EU:C:2018:255, 117. punkts).

70. Tādējādi Spānijai ir jāizslēdz jebkādas no zinātniskā viedokļa pamatotas šaubas par to, ka pašreizējās gruntsūdeņu ieguves prakses turpināšana nekaitē aizsargājamām dzīvotnēm aizsargājamās dabas teritorijās.

71. Šajā nolūkā Spānija it īpaši balstās uz diviem citiem pētījumiem, no kuriem gan tikai vienu tā ir iesniegusi Tiesā. Turklāt šajā pētījumā tiek tieši apstiprināts, ka daudzas stāvošās ūdenstilpes ir saistītas ar gruntsūdeņiem un ka tās ietekmē gruntsūdeņu līmeņa pazemināšanās [40].

72. Otrs pētījums [41] diemžēl nav iesniegts, bet saskaņā ar Spānijas sniegtajām norādēm pirmstiesas procedūras laikā tas tikai pierāda, ka jau vairākus simtus gadu pastāv ilgstoša, dabiska Donjanas kāpu joslā esošo lagūnu izžūšana un izzušana. Tomēr šāda attīstība neizslēdz, ka joprojām praktizētā gruntsūdeņu ieguve vēl vairāk negatīvi ietekmē minētās dzīvotnes.

73. Tādēļ Spānija nav atspēkojusi Komisijas argumentus. Drīzāk būtu nepieciešams veikt visaptverošu zinātniski pamatotu novērtējumu, kurā tiktu konstatēta Komisijas minēto dzīvotņu veidu atrašanās vieta trijās aizsargājamajās dabas teritorijās kopš 2006. gada 19. jūlija, un tiktu izslēgts, ka, pretēji Komisijas norādēm, tās ietekmēja gruntsūdeņu ieguve [42].

74. Visbeidzot, Spānija atsaucas uz sociālekonomiskām interesēm turpināt gruntsūdeņu ieguvi. Saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktā noteiktajiem kritērijiem šādas intereses patiesi var pamatot ietekmi uz aizsargājamām dabas teritorijām [43]. Tomēr šis pamatojums vispirms paredz veikt attiecīgu novērtējumu par gruntsūdeņu ieguves ietekmi uz attiecīgajām aizsargājamajām dabas teritorijām, kā arī citu šajā tiesību normā paredzēto nosacījumu ievērošanu [44]. Pašlaik nav pat attiecīgā novērtējuma, tādējādi arī šī Spānijas argumentācija nevar tikt atbalstīta. Turklāt, ja pastāvētu ietekme uz prioritāro dzīvotnes veidu 3170*, Vidusjūras izžūstošie dīķi, Spānijai saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punkta otro daļu būtu bijis jāsaņem Komisijas atzinums.

4. Starpsecinājumi

75. Līdz ar to ir jākonstatē, ka Spānija ir pārkāpusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktu, jo Komisija ir pierādījusi iespējamību, ka gruntsūdeņu ieguves dēļ kopš 2006. gada 19. jūlija ir būtiski ietekmēti aizsargājamie dzīvotņu veidi aizsargājamās dabas teritorijās *ZEPA/LIC ES0000024 Doñana, ZEPA/LIC ES6150009 Doñana Norte y Oeste* un *ZEPA ES6150012 Dehesa del Estero y Montes de Moguer*.

40 Minēts iepriekš 30. zemsvītras piezīmē, 7. un 13. lpp.

41 Sousa Martín, A., un García Murillo, P., *Historia ecológica y evolución de las lagunas peridunales del Parque Nacional de Doñana*. Serie Técnica "Naturaleza y Parques Nacionales", Editada por el Organismo Autónomo Parques Nacionales, Ministerio de Medio Ambiente.

42 Attiecībā uz prasībām šādai pārbaudei skat. spriedumu, 2018. gada 7. novembris, *Holohan* u.c. (C-461/17, EU:C:2018:883, 37.–40. punkts).

43 Skat. spriedumus, 2011. gada 24. novembris, Komisija/Spānija (*Alto Sil*) (C-404/09, EU:C:2011:768, 156. un 192. punkts), un 2016. gada 10. novembris, Komisija/Grieķija (*Kyparissia*) (C-504/14, EU:C:2016:847, 30. punkts), kā arī manus secinājumus lietā Komisija/Bulgārija (*Kaliakra*) (C-141/14, EU:C:2015:528, 134. punkts) un Komisija/Grieķija (*Kyparissia*) (C-504/14, EU:C:2016:105, 58. punkts).

44 Spriedumi, 2007. gada 20. septembris, Komisija/Itālija (*Santa Caterina*) (C-304/05, EU:C:2007:532, 83. punkts), 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša) (C-441/17, EU:C:2018:255, 191. punkts), un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 150. punkts).

C. Pienākums veikt gruntsūdens objektu detalizētāku raksturojumu saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 5. pantu, skatot to kopsakarā ar II pielikuma 2.2. punktu

76. Ar otro pamatu Komisija pārmet Spānijai, ka tā ir nepareizi piemērojusi Ūdens pamatdirektīvas 5. panta 1. punktu, skatot to kopsakarā ar II pielikuma 2.2. punktu, jo tā nav veikusi detalizētāku Donjanas apgabalā esošo gruntsūdens objektu raksturojumu, attiecībā uz kuriem pastāv risks, ka netiks sasniegti 4. pantā minētie kvalitātes mērķi.

77. Saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 5. panta 1. punktu katra dalībvalsts nodrošina, ka katram upju baseinu apgabalam it īpaši tiek veikts cilvēku darbības ietekmes uz gruntsūdeņu stāvokli pārskats saskaņā ar II un III pielikumā izklāstītajām specifikācijām un to pabeidz vismaz četrus gadus pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas, tātad līdz 2004. gada 22. decembrim. 5. panta 2. punktā ir paredzēts, ka analīzes un pārskatus, kas minēti 1. punktā, pārskata un vajadzības gadījumā koriģē vēlākais 13 gadus pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas, tātad līdz 2013. gada 22. decembrim, un turpmāk – reizi sešos gados.

78. Ūdens pamatdirektīvas II pielikuma 2.1. punktā ir precizētas šī sākotnējā raksturojuma detaļas. 2.2. punktā ir paredzēts, ka pēc šā sākotnējā raksturojuma dalībvalstis veic detalizētāku to gruntsūdens tilpju raksturojumu, kuras identificē kā apdraudētas. Tādējādi tām ir jāvar noteikt precīzāku šāda riska nozīmīguma novērtējumu un jebkādus pasākumus, kas veicami saskaņā ar 11. pantu.

1. Apsaimniekošanas plānos ietvertais raksturojums

79. Komisija šo pamatu vispirms pamato ar to, ka Spānija saistībā ar apsaimniekošanas plānu 2009.–2015. gadam ir nepareizi novērtējusi Ūdens pamatdirektīvas 4. panta pārkāpuma risku, jo šajā dokumentā tā gruntsūdens objekta *Almonte-Marismas* stāvokli ir norādījusi kā labvēlīgu. Šie trūkumi nav tikuši novērsti ar plānu 2016.–2021. gadam. Komisija atzīst, ka sadalīšana piecos gruntsūdens objektos, no kuriem trim ir slikti kvantitatīvie rādītāji, ļauj labāk novērtēt situāciju. Tomēr joprojām pastāv trūkumi.

80. Ir pārsteidzoši, ka, kritizējot gruntsūdens objektu raksturojumu, Komisija atsaucas uz apsaimniekošanas plānu saturu. Proti, raksturojums un apsaimniekošanas plāns ir dažādi dokumenti, kurus reglamentē dažādas tiesību normas, proti, Ūdens pamatdirektīvas 5. pants un 13. pants, un uz kuriem attiecas atšķirīgas prasības. It īpaši raksturojumam ir jābūt izstrādātam vairākus gadus pirms apsaimniekošanas plāna un tad tas ir pamats plāna saturam. Attiecīgi apsaimniekošanas plānā 2009.–2015. gadam ir atsauces arī uz agrākiem dokumentiem, kuros ir atrodama sākotnējā ūdens resursu stāvokļa diagnosticēšana[45], un atbildes rakstā uz repliku Spānija atsaucas uz pirmo ziņojumu atbilstoši Ūdens pamatdirektīvas 5. pantam, kas ir ticis publicēts 2004. un 2005. gadā.

81. Tomēr Spānija nenorāda, ka Komisija apstrīd nepareizos dokumentus, bet gan apgalvo, ka abos Komisijas kritizētajos apsaimniekošanas plānos tā ir ievērojusi Ūdens pamatdirektīvas 5. pantā noteikto.

82. Diez vai šāda pieeja ir saderīga ar Ūdens pamatdirektīvas 5. pantu, jo raksturojumi katrreiz ir jāveic vairākus gadus pirms apsaimniekošanas plānu publicēšanas. Taču Komisija savukārt neapstrīd šo termiņa pārkāpumu.

[45] Ziņojums, 2013. gada maijs, 1.2.4.1. nodaļa (3. lpp.).

83. Tādējādi ir detalizēti jāizskata Komisijas iebildumi un attiecīgā gadījumā jāpārbauda, vai tie tiek atspēkoti ar apsaimniekošanas plāniem.

2. Nepareizs risku novērtējums pirmajā apsaimniekošanas plānā 2009.–2015. gadam

84. Fakti, kas netiek apstrīdēti, liecina, ka apsaimniekošanas plānā 2009.–2015. gadam Spānija ir nepareizi novērtējusi risku nesasniegt Ūdens pamatdirektīvas 4. pantā noteiktos mērķus.

85. Proti, saskaņā ar otro apsaimniekošanas plānu trim gruntsūdens apakšobjektiem ir slikti kvantitatīvie rādītāji, lai gan saskaņā ar pirmo apsaimniekošanas plānu 2015. gadā kopējam gruntsūdens objektam *Almonte-Marismas* bija jābūt labā stāvoklī.

86. Šāda rezultāta risks Spānijai bija arī zināms, jo jau 2004. gadā *Plan de Ordenación del Territorio del ámbito de Doñana* (Donjanas apgabala teritoriālais plāns) tika ieteikts konstatēt pārmērīgu gruntsūdeņu ieguvi no ūdens nesējslāņa. Replikas rakstā Komisija šajā ziņā min divus citus Spānijas 2008. un 2009. gada ziņojumus [46]. Arī pati Spānija norāda, ka risks nesasniegt mērķus ir ticis minēts pirmajā 2004. un 2005. gada ziņojumā, kas prasīts Ūdens pamatdirektīvas 5. pantā [47]. Visbeidzot, šis risks atbilst arī Spānijas pastāvīgajai argumentācijai, saskaņā ar kuru šis stāvoklis izriet no jau ilgu laiku praktizētās gruntsūdeņu ieguves Donjanas apgabalā.

87. Spānija norāda, ka pirmā apsaimniekošanas plāna izstrādes laikā, pamatojoties uz vispārīgiem kritērijiem un salīdzinot ar situāciju citās Spānijas teritorijās, tika secināts, ka nepastāv risks. Taču, ņemot vērā neapstrīdētos agrākos paziņojumus, šī argumentācija nav pietiekama, lai pierādītu, ka Spānija pirmajā apsaimniekošanas plānā pamatoti drīkstēja izslēgt mērķu neizpildes risku. Šajā ziņā it īpaši nepietiek konstatēt, ka gruntsūdens objekts *Almonte-Marismas* kopumā uzrāda labus kvantitatīvos rādītājus. Kā Komisija pamatoti uzsver replikas rakstā, turpmākais raksturojums drīzāk ir nepieciešams jau tad, ja pastāv slikta stāvokļa risks. Taču šāds risks jau pastāvēja, pamatojoties uz zināšanām par gruntsūdens objekta daļām, kurām vēlāk tika atzīts slikts stāvoklis.

88. Tādējādi ir jākonstatē, ka pirmā apsaimniekošanas plāna ietvaros Spānija ir pārkāpusi Ūdens pamatdirektīvas 5. pantu, jo šī dalībvalsts nav konstatējusi direktīvas II pielikuma 2.1. punktā paredzēto mērķu neizpildes risku un nav iesniegusi turpmāku raksturojumu atbilstoši II pielikuma 2.2. punktam.

3. Otrais apsaimniekošanas plāns

89. Tomēr, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam 2016. gada 29. jūnijā, jau no 2016. gada 8. janvāra spēkā bija apsaimniekošanas plāns 2016.–2021. gadam.

[46] Instituto Geológico y Minero de España, Evaluación de impactos de las extracciones en el acuífero de Almonte Marismas en la zona del Plan Especial de ordenación de los regadíos de la Corona Forestal de Doñana (2009) (prasības pieteikuma A.5. pielikums), un Spānijas *Consejo Superior de Investigaciones Científicas* (Zinātniskās pētniecības Augstākā padome) ziņojums Analūzijas ombudam (A.26. pielikums).

[47] Atbildes raksta uz repliku 70. punkts.

90. Saskaņā ar LESD 258. panta otro daļu prasību par valsts pienākumu neizpildi var iesniegt tikai tad, ja attiecīgā dalībvalsts Komisijas argumentētajā atzinumā izvirzītās prasības nav izpildījusi tajā noteiktajā termiņā [48]. Turklāt valsts pienākumu neizpildes fakts ir novērtējams, ņemot vērā stāvokli, kāds dalībvalstī bija argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās [49].

91. Izņēmuma kārtā ir iespējams iebilst par izdarītiem pārkāpumiem, kuri vairs nerada sekas un kuriem ir būtiska ietekme [50]. Tomēr šajā gadījumā Ūdens pamatdirektīvas 5. panta pārkāpums kā tāds turpina pastāvēt tikai tik ilgi, līdz Spānija veiks vajadzīgos pasākumus.

92. Tādēļ Tiesa var konstatēt Ūdens pamatdirektīvas 5. panta pārkāpumu tikai tad, ja arī otrais apsaimniekošanas plāns nav saderīgs ar šo tiesību normu.

93. Šajā ziņā Komisija apgalvo, ka Spānija ir atzinusi otrā apsaimniekošanas plāna trūkumus, ka gruntsūdens objektu teritoriālais iedalījums ir nepilnīgs, ka ir pārāk maz mērīšanas punktu un ka gruntsūdeņu ieguves novērtējums ir nepilnīgs. Tomēr pamatots ir tikai pēdējais no šiem iebildumiem.

a) Pārkāpuma atzīšana no Spānijas puses

94. Replikas rakstā Komisija pārstāv viedokli, ka Spānija ir atzinusi pārkāpuma izdarīšanu. Šajā ziņā tā atsaucas uz to, ka *Confederación Hidrográfica del Guadalquivir* (Gvadalkiviras hidrogrāfijas konfederācija) ir sākusi procedūru, lai attiecībā uz trīs attiecīgajiem gruntsūdens objektiem, kuriem ir slikti kvantitatīvie rādītāji, atzītu, ka pastāv "risks nesasniegt labus kvantitatīvos rādītājus". Tomēr nešķiet, ka šī valsts tiesībās paredzētā deklarācija atbilstu turpmākajam raksturojumam saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas II pielikuma 2.2. punktu vai ka bez šādas deklarācijas nebūtu raksturojuma.

b) Par gruntsūdens objektu teritoriālo iedalījumu

95. Vispirms Komisija pēc būtības apstrīd gruntsūdens objektu teritoriālo iedalījumu. Tomēr Komisija nepaskaidro, cik lielā mērā šis iedalījums ir uzskatāms par Ūdens pamatdirektīvas pārkāpumu, un kādēļ tas būtu liedzis atbilstoši novērtēt gruntsūdeņu stāvokli. Tādēļ šī argumentācija nepārliecina.

c) Par mērīšanas punktu skaitu

96. Tālāk Komisija uzskata, ka gruntsūdens objektu raksturojums ir balstīts uz nepietiekamu zinātnisku informāciju, proti, uz pārāk mazu mērīšanas punktu skaitu.

97. Tomēr Komisija nav norādījusi, kādām Ūdens pamatdirektīvas 5. pantā un II pielikumā noteiktām prasībām neatbilst Spānijas veiktie monitoringa pasākumi. Īpašie noteikumi attiecībā uz ūdens resursu stāvokļa monitoringu, kas ir 8. pants un V pielikuma 2.2. punkts, vispār netiek pieminēti.

[48] Spriedumi, 1992. gada 31. marts, Komisija/Itālija (C-362/90, EU:C:1992:158, 9. punkts), 2005. gada 27. oktobris, Komisija/Itālija (C-525/03, EU:C:2005:648, 13. punkts), un 2006. gada 18. maijs, Komisija/Spānija (ūdrs) (C-221/04, EU:C:2006:329, 22. un 23. punkts).

[49] Spriedumi, 1997. gada 16. decembris, Komisija/Itālija (C-316/96, EU:C:1997:614, 14. punkts), 2007. gada 6. decembris, Komisija/Vācija (C-456/05, EU:C:2007:755), un 2019. gada 29. jūlijs, Komisija/Austrija (civilinženieri, patentu pilnvarotie un veterinārārsti) (C-209/18, EU:C:2019:632, 48. punkts).

[50] Spriedums, 2019. gada 27. marts, Komisija/Vācija (*OTIF*) (C-620/16, EU:C:2019:256, 43.–52. punkts).

98. Turklāt arī pierādījumi, kas norādīti, lai pamatotu apgalvoto pārkāpumu, nav pārliecinoši.

99. Komisija balstās uz iespējamiem paziņojumiem otrajā apsaimniekošanas plānā un pētījumu par 2012.–2013. gadu. No tā it īpaši izriet, ka gruntsūdens objektiem *La Rocina* un *Marismas de Doñana* nav neviena paša mērīšanas punkta gruntsūdeņu līmeņa noteikšanai un ka visiem pieciem gruntsūdens objektiem kopā ir tikai aptuveni 20 mērīšanas punkti. Tikai četri no tiem attiecās uz laikposmu pirms 2015. gada.

100. Tomēr pretēji tam, kas paredzēts Reglamenta 57. panta 4. punktā, Komisija šos dokumentus neiesniedz un arī neprecizē, kur šie paziņojumi tajos ir sniegti. Turklāt tā vispārīgi atsaucas uz Spānijas valdības tīmekļa portālu, kas ļauj piekļūt ģeogrāfiskai informācijai, nepaskaidrojot, kā šajā portālā attiecīgo informāciju var atrast.

101. Līdz ar to Komisija nav izpildījusi pierādīšanas pienākumu, kas tai ir noteikts saistībā ar prasību, kas iesniegta saskaņā ar LESD 258. pantu [51].

102. Turklāt šī argumentācija ir pretrunā arī Komisijas minētajam pētījumam, kuru Spānija ir iesniegusi iebildumu rakstā. Tajā ir norādīts, ka tolaik pastāvošajam kopējam gruntsūdens objektam *Almonte-Marismas* tiek veikts monitorings 174 mērīšanas punktos. Šo mērīšanas punktu skaits ir būtiski lielāks nekā citos Spānijas reģionos [52].

103. Spānija turklāt apstrīd šo iebildumu un norāda, ka visā Donjanas apgabalā gruntsūdeņu līmeņa noteikšanai tiek izmantoti pat 290 mērīšanas punkti, kas ir daudz vairāk nekā pārējā Gvadalkiviras upes baseina apgabalā. 170 no šiem mērīšanas punktiem ir pieejamas laikrindas līdz pat 1994. gadam.

104. Komisija uz šiem argumentiem neatbild.

105. Tādēļ Komisijas iebildumi attiecībā uz mērīšanas punktiem ir jānoraida kopumā.

d) Nepilnības [gruntsūdeņu] ieguves novērtējumā

106. Visbeidzot, Komisija kritizē, ka gruntsūdeņu ieguves dati ir balstīti uz 2008. gada pētījumā izdarītu novērtējumu, kurā nav ņemta vērā nelikumīga ieguve un dzeramā ūdens ieguve, it īpaši tūrisma vajadzībām piekrastē.

107. Savukārt Spānija uzsver šī pētījuma kvalitāti un atbildes rakstā uz repliku norāda, ka dzeramā ūdens ieguves apjoms 5 hm^3/gadā, salīdzinot ar ieguves apjomu lauksaimniecībai – 107 hm^3/gadā, ir neliels. Tomēr Spānija nesniedz atbildi uz Komisijas konkrētajiem iebildumiem par nelikumīgās ūdens ieguves novērtējumu, bet trešā pamata kontekstā aprobežojas ar to, ka Tiesai min tikai nelikumīgi apūdeņotās platības (1100 hektāri) un, pamatojoties uz to, nelikumīgo aku skaitu (500).

108. Šī Spānijas argumentācija nav pietiekama, lai atspēkotu Komisijas iebildumus. Gruntsūdens objekta raksturojums, riska, ka tā kvantitatīvie rādītāji būs slikti, novērtējums un labu kvantitatīvo rādītāju sasniegšanai nepieciešamo pasākumu izstrāde paredz pilnīgu un pareizu gruntsūdeņu ieguves novērtējumu. Tādēļ ir jāņem vērā arī dzeramā ūdens ieguve, kas tomēr atbilst 4–5 % no

[51] Skat. spriedumu, 2016. gada 10. novembris, Komisija/Grieķija (*Kyparissia*) (C-504/14, EU:C:2016:847, 112. punkts).

[52] Confederación Hidrográfica del Guadalquivir, Informe del estado de la Masa de agua subterránea Almonte-Marismas – Año hidrológico 2012–2013, 2014. gada marts, 5. lpp. (iebildumu raksta B.2. pielikums, 89. lpp.).

likumīgās ieguves apjoma lauksaimniecības vajadzībām. It īpaši nelikumīgā ieguve ir vismaz jānovērtē un attiecīgi jāņem vērā. Ja nav šo faktoru, nevar nedz pareizi novērtēt gruntsūdens objekta stāvokli, nedz paredzēt, vai pasākumi apjoma ziņā laba gruntsūdeņa stāvokļa atjaunošanai ir pietiekami cīņai pret nelikumīgu ieguvi.

4. Starpsecinājumi

109. Tādējādi Spānija ir pārkāpusi Ūdens pamatdirektīvas 5. panta 1. punktu, skatot to kopsakarā ar II pielikuma 2.2. punktu, jo gruntsūdens ieguves novērtējumā tā nav ņēmusi vērā dzeramā ūdens ieguvi un nelikumīgu ieguvi.

D. Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punktā noteiktais pasliktināšanās aizliegums

110. Ar pirmo pamatu Komisija pārmet, ka Spānija nav veikusi vajadzīgos pasākumus, lai novērstu gruntsūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos Donjanas dabas teritorijā.

1. Pamata priekšmets

111. Saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punktu attiecībā uz gruntsūdeņiem dalībvalstis īsteno vajadzīgos pasākumus, lai novērstu visu gruntsūdeņu objektu stāvokļa pasliktināšanos (pasliktināšanās aizliegums). Turklāt saskaņā ar 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta ii) punktu dalībvalstis aizsargā, stiprina un atjauno visus gruntsūdeņu objektus, lai panāktu "labu stāvokli" vēlākais līdz 2015. gada beigām (uzlabošanas pienākums).

112. Šis pamats attiecas tikai uz pasliktināšanās aizliegumu. Tas ir saistošs katra Ūdens pamatdirektīvā noteiktā procesa posmiem[53], tomēr, pretēji Komisijas uzskatam, vairs nebija piemērojams, tiklīdz bija beidzies Ūdens pamatdirektīvas transponēšanas termiņš 2003. gada 22. decembrī. Drīzāk tas dalībvalstīm ir saistošs tikai no 2009. gada 22. decembra, datuma, līdz kuram dalībvalstīm bija jāizstrādā un no kura jāpiemēro Direktīvā paredzētie apsaimniekošanas plāni[54].

113. Tālāk ir jāprecizē, ka Komisijas iebildumi attiecas vienīgi uz attiecīgo ūdens objektu kvantitatīvo rādītāju pasliktināšanos, ko Komisija saista ar gruntsūdeņu ieguvi. Lai gan ir tiesa, ka saskaņā ar attiecīgajiem dokumentiem pastāv arī problēmas saistībā ar gruntsūdeņu ķīmiskās kvalitātes rādītājiem, it īpaši nitrātu piesārņojuma dēļ, tomēr Komisija šajā sakarā neizvirza iebildumus.

114. Visbeidzot, ir jānorāda, ka trūkumi, kas tika konstatēti Donjanas dabas teritorijas gruntsūdeņu stāvokļa raksturojumā, liek šaubīties par to, vai Spānija ir veikusi vajadzīgos pasākumus pasliktināšanās novēršanai. Gan kopumā nepareizais raksturojums pirmajā apsaimniekošanas plānā, gan tas, ka netika ņemta vērā nelikumīgā gruntsūdeņu ieguve, šajā ziņā šķiet nozīmīgi. It īpaši pēdējais minētais trūkums papildus apgrūtina visaptveroši novērtēt gruntsūdeņu stāvokļa attīstību. Tomēr Komisija šo nav sasaistījusi ar pārmetumu par pasliktināšanos, tādējādi tas nav šīs tiesvedības priekšmets.

[53] Spriedums, 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein–Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 72. un 73. punkts).

[54] Spriedumi, 2012. gada 11. septembris, *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias* u.c. (C-43/10, EU:C:2012:560, 53. un 56. punkts), un 2016. gada 4. maijs, Komisija/Austrija (Melnā Zulma) (C-346/14, EU:C:2016:322, 49. punkts).

2. Par pasliktināšanos

115. Lai pierādītu pasliktināšanās esamību, Komisija atsaucas, pirmkārt, uz izmaiņām gruntsūdeņu kvantitatīvo rādītāju novērtējumā pirmajos divos apsaimniekošanas plānos un, otrkārt, uz argumentāciju saistībā ar gruntsūdeņu ieguvi.

a) Pāreja no laba stāvokļa uz sliktu stāvokli

116. Komisijas argumentācija ir vērsta uz to, ka ar apsaimniekošanas plānu 2016.–2021. gadam Spānija ir atzinusi trīs gruntsūdens objektu kvantitatīvo rādītāju pasliktināšanos salīdzinājumā ar iepriekšējo plānu 2009.–2015. gadam. Tas tādēļ, ka pirmā perioda plānā bija fiksēti labi gruntsūdeņu kvantitatīvie rādītāji Donjanas apgabalā, savukārt plānā otrajam periodam trim attiecīgajiem gruntsūdens objektiem šajā reģionā bija norādīts slikts stāvoklis.

117. Šai argumentācijai ir jāpiekrīt, ka pāreja no laba stāvokļa uz sliktu stāvokli ir pasliktināšanās.

118. Tomēr šīs izmaiņas vēl nepierāda gruntsūdens objekta pasliktināšanos. Proti, atšķirība kvantitatīvo rādītāju novērtējumā ir balstīta uz to, ka pirmajā periodā tika novērtēts kopējais gruntsūdens objekts *Almonte-Marismas*, savukārt otrajam periodam tas tika sadalīts piecos gruntsūdens apakšobjektos, no kuriem trim ir slikts stāvoklis.

119. Nav norādes, kas liecinātu, ka šo gruntsūdens objektu stāvoklis pirms sadalīšanas būtu bijis labāks. Drīzāk abu lietas dalībnieku izvirzītie faktiskie argumenti liecina, ka šis sliktais stāvoklis pastāvēja jau pirmajā periodā un pirms tam, bet, apvienojot ar diviem citiem gruntsūdens objektiem vienā lielā gruntsūdens objektā [55], tas tika noslēpts, proti, "atšķaidīts".

120. Komisija replikas rakstā norāda, ka jau pirms pirmā apsaimniekošanas plāna pieņemšanas tika apsvērts kopējā gruntsūdens objekta *Almonte-Marismas* stāvokli klasificēt kā sliktu. Tas atbilst Spānijas argumentācijai, saskaņā ar kuru šo gruntsūdens objektu stāvoklis izriet no zemes izmantošanas, kas notikusi, pirms Ūdens pamatdirektīva kļuva piemērojama.

121. Līdz ar to šī Komisijas argumentācija nevar pierādīt gruntsūdens objekta pasliktināšanos.

b) Slikta stāvokļa pasliktināšanās

122. Attiecīgi ir jāpārbauda, vai Komisija ir pierādījusi, ka triju gruntsūdens objektu sliktais stāvoklis ir vēlreiz pasliktinājies.

i) Pasliktināšanās jēdziens

123. Šajā nolūkā vispirms ir jāprecizē nosacījumi, saskaņā ar kuriem gruntsūdens objekta sliktie kvantitatīvie rādītāji ir pasliktinājušies Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punkta izpratnē.

[55] Skat. iepriekš 21 un 22 punktu.

124. Līdz šim Tiesa ir tikai nospriedusi, ka slikts gruntsūdens objekta stāvoklis var turpināt pasliktināties [56] un ka slieksnim, kuru pārsniedzot ir konstatējama pienākuma novērst ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos neizpilde, ir jābūt, cik vien iespējams, zemam [57].

125. Tālāk ir jāatgādina, ka šī pasliktināšanās aizlieguma aizsardzības objekts atšķiras no tā, kāds tas ir Dzīvotņu direktīvā noteiktajam noplicināšanās aizliegumam. Ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktu ir aizsargātas noteiktas dzīvotnes un sugas, savukārt ar šo Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punktā paredzēto pasliktināšanās aizliegumu tiek aizsargāti gruntsūdens objekta kvantitatīvie rādītāji. Līdz ar to no jau konstatētā Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpuma vēl neizriet Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punkta pārkāpums.

126. Gruntsūdens objekta kvantitatīvo rādītāju pasliktināšanos kopā ar Komisiju varētu intuitīvi padarīt atkarīgu no gruntsūdeņu apjoma izmaiņām, proti, gruntsūdeņu līmeņa augsnē. Saskaņā ar to pazemināšanās, proti, gruntsūdeņu apjoma samazināšanās, būtu uzskatāma par kvantitatīvo rādītāju pasliktināšanos. Šādi saprasts pasliktināšanās aizliegums nozīmētu aizliegumu iegūt vairāk gruntsūdeņus, nekā tie tiek pievadīti. Saskaņā ar apsaimniekošanas plānu 2016.–2021. gadam tas tā ir vismaz divos no attiecīgajiem gruntsūdens objektiem [58].

127. Tomēr pārmērīgas gruntsūdeņu ieguves pārtraukšana ir jau Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta ii) punktā paredzētā *uzlabošanas pienākuma* mērķis, uz kura pārkāpumu Komisija neatsaucas. Proti, saskaņā ar to ir jāatjauno līdzsvars starp gruntsūdeņu ieguvi un gruntsūdeņu pievadīšanu. Turklāt šis līdzsvars atbilst labu kvantitatīvo rādītāju definīcijai V pielikuma 2.1.2. punkta pirmajā teikumā, kuri ir jāsasniedz atbilstoši uzlabošanas pienākumam.

128. Tomēr tas būtu pretrunīgi, ja likumdevējs ar pasliktināšanās aizliegumu un uzlabošanas pienākumu būtu radījis divus pienākumus, kas abi aizliedz gruntsūdeņu ieguvi, kura pārsniedz gruntsūdeņu pievadīšanu.

129. Šo abu pienākumu izpildes termiņi pastiprina šo pretrunu. Atšķirībā no pasliktināšanās aizlieguma, kas ir jāievēro jau kopš 2009. gada beigām, uzlabošanas pienākums bija jāievēro tikai sākot ar 2015. gadu. Turklāt 4. panta 4. punktā ar zināmiem nosacījumiem ir atļauts pagarināt šo pārejas periodu līdz pat 2027. gadam, un Spānija arī izmanto šo pagarinājumu.

130. Attiecīgi ar pasliktināšanās aizliegumu apjoma ziņā slikta gruntsūdeņa stāvokļa gadījumā nevar tikt prasīts samazināt gruntsūdeņu ieguvi, līdz tiek sasniegts līdzsvars starp gruntsūdeņu ieguvi un gruntsūdeņu pievadīšanu, tātad, līdz ūdens tiek mazāk iegūts nekā pievadīts. Ar to var tikai paredzēt, ka ūdens netiek iegūts vēl vairāk nekā līdz šim, lai sliktā stāvokļa cēloņus neveicinātu vēl vairāk.

131. Savukārt vienkāršu gruntsūdeņu līmeņa pazemināšanos, tātad, gruntsūdeņu krājumu samazināšanos, vēl nevar uzskatīt par pasliktināšanos. Proti, šāda pazemināšanās vai samazināšanās ir nenovēršamas sekas, ja ieguve ir lielāka par pievadīšanu.

[56] Spriedumi, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433, 69. punkts), un 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein–Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 97. un 98. punkts, kā arī 110. punkts).

[57] Spriedumi, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433, 67. punkts), un 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein–Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 101. punkts).

[58] Skat. iepriekš 22. punktu.

132. Kontroles apsvērums par to, kāda būtu joprojām slikta stāvokļa *uzlabošana*, šo secinājumu apstiprina: šādu uzlabošanu nevar ierobežot ar gadījumu, kad ieguve tiek samazināta līdz no jauna pievadītā gruntsūdens apjomam, jo tad būtu sasniegti jau labi kvantitatīvie rādītāji. Drīzāk jebkura ieguves samazināšana ir jāatzīst par uzlabošanu, pat ja joprojām ūdeni iegūst vairāk, nekā tas tiek no jauna pievadīts. Tomēr arī šādā gadījumā gruntsūdeņu līmenis ar lielu iespējamību turpinātu samazināties. Spānija turklāt norāda, ka šādi uzlabojumi ir bijuši tādēļ, ka tika slēgtas lielas lauku saimniecības

133. Tādējādi gan labu kvantitatīvo rādītāju definīcija, gan attiecība starp pasliktināšanās aizliegumu un uzlabošanas pienākumu izraisa ne visai spontānu secinājumu, ka nedz gruntsūdeņu līmeņa pazemināšanās, nedz pārmērīga gruntsūdeņu ieguve no gruntsūdens objekta, kuram nav labi kvantitatīvie rādītāji, paši par sevi nepamato gruntsūdens objekta pasliktināšanos.

134. Gluži pretēji, turpmāka pasliktināšanās slikta stāvokļa situācijā nozīmētu esošā deficīta palielināšanos, tātad, *pieaugošu* pārmērīgu izmantošanu.

135. Šis gadījums liecina par to, ka šī šaurā pasliktināšanās aizlieguma interpretācija, visticamāk, ir saistīta ar likumdevēja ekonomiska rakstura apsvērumiem. Proti, Spānija bažījās, ka pārmērīgas ieguves tūlītēja izbeigšana 2009. gadā būtu radījusi būtiskus zaudējumus, it īpaši lauksaimniecības jomā. Savukārt pārejas periodi ļauj meklēt risinājumus, kuros būtu ņemtas vērā lauksaimniecības intereses, piemēram, virszemes ūdeņu piegāde no citām teritorijām vai tehniski pasākumi ūdens taupīšanai. Pasliktināšanās aizliegumam šajā ziņā piemīt funkcija novērst kaitīgu darbību paplašināšanu, piemēram, pastiprinātu gruntsūdeņu ieguvi papildu platību apūdeņošanai.

136. Tas, ka labu kvantitatīvo rādītāju definīcija ir papildināta Ūdens pamatdirektīvas V pielikuma 2.1.2. punkta otrajā teikumā, nemaina šo pasliktināšanās aizlieguma šauro interpretāciju. Saskaņā ar šo tiesību normu gruntsūdens objekts labā stāvoklī nav pakļauts antropogēnām, t.i., cilvēka izraisītām, izmaiņām, kuru rezultātā (it īpaši)

— nav iespējams sasniegt 4. pantā precizētos vides aizsardzības mērķus saistītiem virszemes ūdeņiem,

— notiek jebkāda būtiska šādu ūdens resursu rādītāju pazemināšanās,

— tiek nodarīts jebkāds būtisks kaitējums sauszemes ekosistēmām, kuras ir tieši atkarīgas no gruntsūdens tilpes.

137. Turklāt šajā definīcijas daļā vēl ir minētas plūsmas virziena izmaiņas gruntsūdeņos, taču šajā gadījumā šādas izmaiņas netiek apspriestas.

138. Minētajiem raksturlielumiem ir kvalitatīvs raksturs, un šajā ziņā tie papildina Ūdens pamatdirektīvas V pielikuma 2.1.2. punkta pirmajā teikumā paredzēto kvantitatīvo rādītāju novērtējumu. Gruntsūdens objekts, kas neatbilst vienam no šiem kritērijiem, ir sliktā stāvoklī neatkarīgi no kvantitatīvo rādītāju novērtējuma.

139. Tomēr tādu virszemes ūdeņu un sauszemes ekosistēmu pasliktināšanās, kas minēta Ūdens pamatdirektīvas V pielikuma 2.1.2. punkta otrā teikuma otrajā un trešajā ievilkumā, nevar tikt pielīdzināta attiecīgā gruntsūdens objekta kvantitatīvo rādītāju pasliktināšanās faktam. Ar to savukārt, iespējams, var pārkāpt citus Savienības tiesībās paredzētus pasliktināšanās aizliegumus,

kā, piemēram, Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā paredzēto virszemes ūdeņu pasliktināšanās aizliegumu vai Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā paredzēto aizsargājamo dabas teritoriju noplicināšanās aizliegumu. Tomēr gruntsūdens objektu stāvokļa kontekstā šāda pasliktināšanās ir tikai pazīme, ka šis gruntsūdens objekts ir sliktā stāvoklī.

140. Šādas pazīmes turklāt noteiktos gadījumos var liecināt par to, ka gruntsūdens objekta kvantitatīvie rādītāji pasliktinās, pārejot no laba stāvokļa uz sliktu stāvokli. Tāpat nevar izslēgt, ka atsevišķos gadījumos tās var liecināt par gruntsūdens objekta, kam jau ir slikti kvantitatīvie rādītāji, turpmāku pasliktināšanos. Tomēr vienkārša virszemes ūdeņu un sauszemes ekosistēmu pasliktināšanās šajā ziņā nav pietiekama, jo tā ir paredzama gadījumā, ja gruntsūdeņu līmenis turpina pazemināties. Tā tas ir neizmainītas ieguves gadījumā, bet arī gadījumā, ja gruntsūdeņu līmenis pazeminās lēnāk, jo ieguve jau tiek samazināta. Drīzāk virszemes ūdeņu un sauszemes ekosistēmu pasliktināšanās liecina par gruntsūdens objekta kvantitatīvo rādītāju pasliktināšanos tikai tad, ja tā notiek tik ātri, ka var uzskatīt, ka ir noticis pārmērīgas gruntsūdeņu ieguves pieaugums.

ii) Argumentācija saistībā ar ieguves bilanci

141. Attiecībā uz gruntsūdeņu pārmērīgu ieguvi pastāv norādes par nepārtrauktu pārmērīgu izmantošanu, bet nav pierādīts, ka pārmērīgā izmantošana pieaug. Taču tikai šāds pieaugums varētu pamatot pasliktināšanās aizlieguma pārkāpumu [59].

142. Komisija atsaucas uz dažādiem Spānijas iestāžu izdotiem dokumentiem, piemēram, *Confederación Hidrográfica del Guadalquivir* (Gvadalkiviras hidrogrāfijas konfederācija) ziņojumu par ūdens nesējslāņu stāvokli Donjanas reģionā 2015.–2016. hidroloģiskajā gadā. Savos secinājumos konfederācija brīdināja, ka "gruntsūdens resursu pašreizējā līmeņa un izmantošanas veida saglabāšana [..] apdraudētu labā ūdens nesējslāņa un no tā atkarīgo sauszemes ekosistēmu stāvokli, kā par to liecina fakts, ka trīs no pieciem gruntsūdens objektiem, kas veido sistēmu, nesasniedz labus kvantitatīvus rādītājus" [60]. Tāpat *Defensor del Pueblo de España* (Spānijas Ombuds) 2018. gada 10. augusta lēmumā ieteica konfederācijai gruntsūdens objektus *Almonte*, *Marismas* un *Rocina* atzīt par pārmērīgi izmantotu ūdens nesējslāni un rīcības plānā koordinēt upju baseinus, dažādus ūdens resursu plānošanas instrumentus, lauksaimniecisko darbību, kā arī dabas teritoriju aizsardzību, lai nodrošinātu ilgtspējīgu resursu izmantošanu [61]. Atbildot uz šo priekšlikumu, konfederācija atbilstoši abu pušu argumentācijai sāka procedūru, lai attiecībā uz trim minētajiem gruntsūdens objektiem atzītu "risku nesasniegt labus kvantitatīvos rādītājus".

143. Iebildumu rakstā Spānija neapstrīd šo īpašo Komisijas argumentāciju, bet gan vairākkārt uzsver, ka esošās problēmas ir pamatotas ar laiku, pirms Ūdens pamatdirektīva kļuva piemērojama, un ka kompetentās iestādes jau ir pielikušas būtiskas pūles, lai situāciju uzlabotu.

144. Tomēr vismaz attiecībā uz gruntsūdens objektiem *Rocina* un *Marismas* Spānija atzīst, ka ieguve pārsniedz pieejamos gruntsūdeņu resursus, proti, par 34 % un 7 %. Komisija savā replikas rakstā uzsver, ka Spānijas iebildumu rakstā iesniegtie ziņojumi par ūdens nesējslāņa stāvokli

[59] Skat. iepriekš 134. punktu.

[60] Confederación Hidrográfica del Guadalquivir, Informe de estado de los acuíferos del entorno de Doñana – Año hidrológico 2015–2016, 2017. gada aprīlis (prasības pieteikuma A.15. pielikums (pielikumu 674. lpp.)).

[61] Sugerencia: Protección del agua subterránea de Almonte, Marismas y Rocina, en Doñana. Declaración de acuífero sobre explotado y aprobar un programa de actuación que garantice su uso sostenible, queja número 17012981, 2018. gada 10. augusts (prasības pieteikuma A.16. pielikums (pielikumu 870. lpp.)).

2013.–2017. gadā apliecina tā pārmērīgu izmantošanu. Spānija atbildes rakstā uz repliku atzīst, ka gruntsūdeņi trijos gruntsūdens objektos ar sliktu stāvokli pazeminās straujāk, nekā to varētu sagaidīt tikai mazāku nokrišņu dēļ.

145. Šī argumentācija, līdzīgi kā daudzas citas norādes attiecībā uz Dzīvotņu direktīvā paredzēto noplicināšanās aizliegumu [62], ir vērsta uz to, ka vismaz triju gruntsūdens objektu stāvoklis ir slikts. Tomēr, tāpat kā Dzīvotņu direktīvā paredzētā noplicināšanās aizlieguma gadījumā, šis sliktais stāvoklis vēl nenozīmē, ka stāvoklis ir pasliktinājies attiecīgajā laikposmā [63]. Spānija savukārt uzskata, ka daudzos aspektos uzlabojumi jau ir notikuši.

146. Līdz ar to ir jāsecina, ka Komisija nav pierādījusi, ka gruntsūdeņu pārmērīgas ieguves apjoms pieaug.

iii) Argumentācija saistībā ar virszemes ūdeņiem un sauszemes ekosistēmām

147. Turklāt Komisija uzskata, ka ir vērojama virszemes ūdeņu un sauszemes ekosistēmu pasliktināšanās, kas pierāda gruntsūdens objekta kvantitatīvo rādītāju pasliktināšanos.

148. Šajā ziņā tā it īpaši atsaucas uz dzīvotņu veidu noplicināšanos, kas pamato Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā paredzētā noplicināšanās aizlieguma pārkāpumu [64].

149. Taču šādi Komisija vienīgi vērš uzmanību uz to, ka pastāv norādes par attiecīgo gruntsūdens objektu sliktu stāvokli, bet ne uz to, ka šis stāvoklis tiek papildus pasliktināts.

150. Tādējādi ir jānoraida arī šī Komisijas argumentācija un tādēļ iebildums par pasliktināšanos kopumā.

c) Par pasliktināšanās pamatojumu

151. Ja Tiesa tomēr konstatētu attiecīgo gruntsūdens objektu kvantitatīvo rādītāju pasliktināšanos, ir jāizvērtē pamatojums.

152. Spānija norāda, ka apsaimniekošanas plānā 2016.–2021. gadam tā ir izmantojusi atkāpi atbilstoši Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 4. punktam un ka uz šī pamata tā 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā minēto kvalitātes mērķu sasniegšanu ir atlikusi līdz 2022. un 2027. gadam. Tas ir nepieciešams, jo netiek pietiekami ievērota Nitrātu direktīva, un tāpēc, ka lauksaimniecībā izmantotās platības nevar tikt samazinātas [65].

153. Kā Komisija pamatoti ir precizējusi tiesas sēdē, šai argumentācijai nav nozīmes šī pamata kontekstā, jo ar Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 4. punktu nevar pamatot gruntsūdeņu pasliktināšanos. Tas izriet jau no pasliktināšanās aizlieguma, kas paredzēts 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punktā. Tajā ir paredzēts, ka šis aizliegums ir piemērojams, ievērojot 4. panta 6. un 7. punktu, neierobežojot 4. panta 8. punktu un ievērojot 11. panta 3. punkta j) apakšpunkta piemērošanu. Tomēr pretēji tam, kā tas ir 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta ii) punktā paredzētā

62 Skat. iepriekš 50.–57. punktu.

63 Skat. iepriekš 59.–62. punktu.

64 Skat. iepriekš 50.–57. punktu.

65 Otrā apsaimniekošanas plāna VIII pielikuma 19. lpp.

uzlabošanas pienākuma gadījumā, 4. panta 4. punkts tajā nav minēts. Turklāt arī 4. panta 4. punktā ir noteikts, ka pārejas perioda pagarināšana ir pieļaujama tikai tad, ja skartās ūdenstilpes stāvoklis turpmāk nepasliktinās.

154. Tādēļ pasliktināšanās var tikt pamatota tikai saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 7. punktu[66]. Tomēr saskaņā ar tiesas sēdē sniegtajiem apsvērumiem Spānija uz šo pamatojumu nav tieši atsaukusies. Līdz ar to nav nepieciešams turpināt izvērtēt tā nosacījumus.

155. Tādējādi, ja Tiesa konstatētu gruntsūdeņu pasliktināšanos, šī pasliktināšanās nebūtu pamatota.

3. Starpsecinājumi

156. Tomēr, ņemot vērā apsvērumus saistībā ar pasliktināšanās aizlieguma piemērošanu, iebildumi par tā pārkāpumu ir jānoraida.

E. Pasākumu programmas saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 11. pantu

157. Visbeidzot, Komisija ar trešo pamatu pārstāv viedokli, ka Spānija Gvadalkiviras upes baseina apgabala apsaimniekošanas plānā nav ietvērusi atbilstošus pamatpasākumus un papildpasākumus un tādējādi nav izpildījusi pienākumus, kas tai izriet no Ūdens pamatdirektīvas 11. panta 1. punkta, 3. punkta a), c) un e) apakšpunkta, kā arī 4. punkta.

158. Saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 11. panta 1. punktu visas dalībvalstis nodrošina, ka katrā upju baseinu apgabalā vai starptautiska upju baseina daļā, kas atrodas tās teritorijā, ņemot vērā 5. pantā paredzētās analīzes rezultātus, tiek īstenota pasākumu programma, lai sasniegtu 4. pantā noteiktos mērķus.

159. Ūdens pamatdirektīvas 11. panta 3. punkta a), c) un e) apakšpunktā ir uzskaitīti daži pamatpasākumi, kuriem ir jābūt iekļautiem šajās pasākumu programmās. 4. punkts attiecas uz papildpasākumiem, kas tiek izstrādāti un īstenoti papildus pamatpasākumiem.

160. Tāpat kā Ūdens pamatdirektīvas 4. pantā noteiktie mērķi, šajā pamatā apkopotā kritika attiecas uz dažādiem jautājumu kopumiem.

161. Komisija koncentrē savu kritiku uz atsevišķiem pasākumiem, kuri ir paredzēti attiecīgo gruntsūdens objektu labu kvantitatīvo rādītāju atjaunošanai, tātad, Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta ii) punktā paredzētā uzlabošanas pienākuma īstenošanai. Tomēr šie iebildumi nepārliecina (par to 1. punktā).

162. Turklāt Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā ir noteikti arī pienākumi attiecībā uz saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu skartajām aizsargājamām dabas teritorijām, kas ir jāņem vērā arī Ūdens pamatdirektīvas 11. panta ietvaros. Komisijas kritika ietilpst šajā kategorijā. Tā ir pamatota (par to 2. punktā).

[66] Spriedumi, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433, 50. punkts), 2016. gada 4. maijs, Komisija/Austrija (Melnā Zulma) (C-346/14, EU:C:2016:322, 64. punkts), un 2020. gada 28. maijs, *Land Nordrhein–Westfalen* (C-535/18, EU:C:2020:391, 75. punkts).

1. Atsevišķi pasākumi, kas ir paredzēti Ūdens pamatdirektīvā noteiktā uzlabošanas pienākuma un pasliktināšanās aizlieguma īstenošanai

163. Lietas dalībnieki nav vienisprātis par dažādiem pasākumiem, kas paredzēti, lai uzlabotu gruntsūdeņu kvantitatīvos rādītājus, bet šai diskusijai nav nozīmes. Proti, pasākumu programmai ir jābūt piemērotai paredzētajā termiņā panākt labu stāvokli. Tas, kā šis rezultāts tiek sasniegts, tiek atstāts dalībvalsts ziņā, ja vien tā nepārkāpj īpašus pienākumus, kas izriet no Savienības tiesībām.

164. Attiecīgi, ja Komisija programmu kā tādu uzskata par nepietiekamu, tai ir jāpierāda, ka pasākumi kopumā nav pietiekami. Iemesls šādai kritikai būtu, piemēram, jau konstatētais Ūdens pamatdirektīvas 5. panta pārkāpums, jo, pamatojoties uz nepilnīgu informāciju par gruntsūdens objektu, nav iespējams izstrādāt atbilstošus pasākumus. Tomēr Komisijas kritika nav uz to vērsta.

165. Drīzāk Komisija apstrīd atsevišķus pasākumus, nenorādot, ka šie trūkumi, aplūkojot tos kopumā, padara neiespējamu Ūdens pamatdirektīvas 4. pantā noteikto mērķu sasniegšanu. Tomēr principā Komisija atsevišķus pasākumus izolēti var apstrīdēt tikai citu tiesību normu pārkāpuma gadījumā. Tomēr Komisijas kritika nav vērsta šajā virzienā un arī nav pamatota ar īpašām prasībām, kas varētu izrietēt no Ūdens pamatdirektīvas 11. panta 3. punkta a), c) un e) apakšpunkta, kā arī 4. punkta.

166. Jau tāpēc vien šis pamats nav pamatots.

167. Tikai tādā gadījumā, ja Tiesa nepiekristu šim uzskatam un tomēr izskatītu iebildumus, kas izvirzīti pret atsevišķajiem, no aizsargājamām dabas teritorijām neatkarīgiem pasākumiem, es turpinājumā tos aplūkošu. Tomēr nav vērā ņemama argumentācija, kas attiecas uz laiku pēc argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām 2016. gada 29. jūnijā [67].

a) Legalizācija

168. Komisija iebilst pret to, ka Spānija pirmoreiz atļauj platību apūdeņošanu, kad tās jau 2004. gadā tika apūdeņotas. Toreizējā ieguve jau bija pārāk apjomīga, un šobrīd to nedrīkst nostiprināt.

169. Tādējādi Komisija tomēr jauc jautājumu par to, kādā mērā valsts tiesībās ir atzītas likumīgās intereses būtībā turpināt apūdeņošanu, ar jautājumu par to, vai un kā apūdeņošana kopumā būtu jāsamazina. Ja Spānija ar minēto pirmreizējo atļauju legalizē esošo praksi, tas vēl nenozīmē, ka netiek veikta nepieciešamā samazināšana. Spānija tomēr var samazināt ieguvi, piemēram, kā tas ir noticis vismaz vienā gadījumā, iegādājoties un atstājot atmatā lauksaimniecības platības. Turklāt nešķiet obligāti tieši lauksaimniekiem noteikt pienākumu veikt nepieciešamo samazināšanu, kuriem vēl nav oficiālas atļaujas, bet kuri saskaņā ar valsts tiesībām var atsaukties uz tiesisko paļāvību saistībā ar apūdeņošanas turpināšanu.

[67] Par to skat. iepriekš 90. punktu.

b) Līdzekļu piešķiršana

170. Komisija kritizē arī līdzekļu piešķiršanu. 50 % no pieejamā budžeta esot paredzēti apūdeņošanas plānu uzlabošanai un konsolidēšanai, bet tikai 0,34 % nelikumīgo aku slēgšanai un 1,12 % monitoringam. Tomēr Komisija neprecizē kritērijus, saskaņā kuriem ir jānovērtē atbilstošs līdzekļu sadalījums, nemaz nerunājot par šādu kritēriju pārkāpuma pierādīšanu.

171. Turklāt Spānijas argumentācija saistībā ar kontroles pasākumiem un soda pasākumiem pēc argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām liecina, ka tika veiktas plaša apmēra pārbaudes un ka par pārkāpumiem tika piemēroti sodi.

c) Virszemes ūdeņu pievadīšana apūdeņošanas vajadzībām

172. Tālāk Komisija kritizē, ka, lai samazinātu gruntsūdeņu ieguvi, Spānija paredz virszemes ūdeņu pievadīšanu no blakus esošām teritorijām. Tomēr dažādie Komisijas iebildumi pret šo pasākumu galu galā nav pamatoti.

173. Protams, ciktāl Komisija uzskata, ka ar šādu pasākumu slogs tiek tikai novirzīts, nevar izslēgt, ka šī kritika ir pamatota. Tomēr Komisija nav apstrīdējusi un pierādījusi attiecīgo virszemes ūdeņu pasliktināšanos.

174. Komisija arī norāda, ka šis pasākums neuzlabo gruntsūdeņu ķīmisko stāvokli. Tomēr nešķiet, ka šīs tiesvedības priekšmets būtu ar ķīmisko stāvokli saistītais pārkāpums. Turklāt šī argumentācija neizslēdz, ka Spānija veic citus atbilstošus pasākumus, lai uzlabotu gruntsūdeņu ķīmisko stāvokli.

175. Nepārliecinošs ir Komisijas arguments, ka ūdens pārvades rezultātā no gruntsūdeņiem atkarīgo ekosistēmu stāvoklis neuzlabojas. Proti, ja virszemes ūdeņu pārvade samazina gruntsūdeņu patēriņu un, iespējams, infiltrācijas rezultātā pat veicina šo gruntsūdeņu pievadi, tas šīm ekosistēmām nāk par labu.

176. Turklāt Komisija apgalvo, ka, sagaidot šādu pievadīšanu, ir ticis iegūts vēl vairāk gruntsūdeņu, un šajā ziņā min pagaidu atļauju 504 hektāru lauksaimniecības platību apūdeņošanai. Tomēr saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju, kas nav apstrīdēta, tās ir līdz šim jau apūdeņotas platības, kas tika vienkārši legalizētas.

177. Visbeidzot, Komisija iebilst, ka ūdens pārvadei nepieciešamā infrastruktūra vēl nav pieejama. Tomēr pasākumu programmai ir raksturīgi tas, ka tā ir jāīsteno pakāpeniski, lai noteiktā brīdī sasniegtu vēlamo rezultātu.

2. Negatīvas ietekmes uz aizsargājamu dabas teritoriju novēršana – ūdens ieguve Matalaskanjasā

178. Turklāt Komisija kritizē to, ka nav pasākumu, kas ļautu atrisināt problēmas saistībā ar ūdens ieguvi Matalaskanjasas vajadzībām.

179. Šī vieta atrodas piekrastē, aizsargājamas dabas teritorijas *ZEPA/LIC ES0000024 Doñana* tiešā tuvumā, un tā ir tūristu ļoti iecienīta. Tajā esošā ūdens ieguve 2,5 hm^3/gadā salīdzinājumā ar kopējo ieguvi gan nav īpaši liela, tomēr dažādās zinātniskās publikācijās ir minēta kā iespējams

iemesls tam, ka ir pasliktinājusies prioritārās dzīvotnes veida 3170*, Vidusjūras izžūstošie dīķi, sastopamība tās apkārtnē [68].

180. Šādai negatīvai ietekmei uz Dzīvotņu direktīvā aizsargājamiem dzīvotņu veidiem ir nozīme attiecībā uz pasākumu programmu, kas paredzēta Ūdens pamatdirektīvas 11. pantā, jo saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu, 6. pantu un IV pielikumu dalībvalstīm papildus vispārējiem ūdens kvalitātes mērķiem līdz 2015. gadam ir jāsasniedz arī visi attiecīgo aizsargājamo teritoriju standarti un mērķi. Tādējādi pasākumu programmas mērķim ir jābūt arī jau konstatētās aizsargājamo dzīvotņu veidu, tādu kā izžūstošo stāvošo ūdenstilpju [69], pasliktināšanās izbeigšana.

181. Šis īpašais pienākums atšķiras no pienākuma īstenot pasākumus, lai vispārīgi sasniegtu labu ūdeņu stāvokli, jo tas paredz attiecīgu dzīvotņu aizsardzību noteiktās aizsargājamās dabas teritorijās. Tādēļ tas, ka Komisija nav norādījusi, kāpēc pasākumi kopumā nav pietiekami, lai panāktu labus gruntsūdeņu kvantitatīvos rādītājus Donjanas dabas teritorijā, neietekmē šo īpašo pienākumu.

182. Drīzāk šajā ziņā ir pietiekami, ka Komisija jau ir pierādījusi iespējamību, ka ir būtiski ietekmētas aizsargājamās dzīvotnes dabas teritorijās, kas aizsargātas saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu. Šī iespējamība it īpaši attiecas uz prioritārās dzīvotnes veida 3170*, Vidusjūras izžūstošie dīķi, sastopamību netālu no Matalaskanjasas.

183. Spānija pret šo argumentāciju iebilst ar pētījumu, kurā ir norādīts, ka ūdens ieguve pie Matalaskanjasas neietekmē noteiktu stāvošo ūdenstilpi – lagūnu *Santa Olalla*. Tomēr šis konstatējums neizslēdz, ka tiek negatīvi ietekmētas citas izžūstošas stāvošas ūdenstilpes, kas atrodas tuvāk tai vietai vai ir atkarīgas no citām gruntsūdeņu plūsmām.

184. Tādēļ Spānijai programmā bija jāparedz atbilstoši pasākumi, lai novērstu aizsargājamo dzīvotņu veidu noplicināšanos gruntsūdeņu ieguves rezultātā.

185. Savukārt šaubas par pasliktināšanos nepamato pilnīgu atteikšanos no pasākumiem. Drīzāk vismaz novērtējums, vai tiek negatīvi ietekmēti aizsargājamie dzīvotņu veidi [70], kas minēts jau saistībā ar Dzīvotņu direktīvā paredzētā noplicināšanās aizlieguma pārkāpumu, būtu bijis jau pirmais atbilstošais pasākums. Tas varētu norādīt, vai ir nepieciešami citi pasākumi.

3. Starpsecinājumi

186. Tādējādi Spānija ir pārkāpusi Ūdens pamatdirektīvas 11. pantu, skatot to kopsakarā ar 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu, jo apsaimniekošanas plāna 2016.–2021. gadam pasākumu programmā nav paredzēti pasākumi, kas ūdens ieguves Matalaskanjasas vajadzībām dēļ novērstu negatīvu ietekmi uz aizsargājamiem dzīvotņu veidiem aizsargājamā dabas teritorijā *ZEPA/LIC ES0000024 Doñana*.

[68] Manzano, M., un Custodio, E., "El acuífero de Doñana y su relación con el medio natural", no: García-Novo, F., un Marín, C. (red.) *Doñana, Agua y Biosfera*, Confederación hidrográfica del Guadalquivir, Ministerio de Medio Ambiente, Madride, 2016, 133.(137.) lpp. (prasības pieteikuma A.21. pielikums [932. lpp.]), Spānijas *Consejo Superior de Investigaciones Científicas* (Zinātniskās pētniecības Augstākā padome) ziņojums Analūzijas ombudam (prasības pieteikuma A.26. pielikums [1259.(1262.) lpp.]), Tragsatec, *Seguimiento por teledetección de la superficie inundada de las lagunas de los mantos eólicos de Doñana y de la masa vegetal de su entorno* (2016. gada maijs), 53. lpp. (iebildumu raksta B.9. pielikums [1195.(1247.) lpp.]).

[69] Skat iepriekš 48. un nākamos punktus.

[70] Skat. iepriekš 73. un 74. punktu.

VI. Tiesāšanās izdevumi

187. Komisijas prasījumam par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu un Spānijas prasījuma par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu neesamībai nav nekādu praktisku seku. Tas tādēļ, ka atbilstoši Reglamenta 138. panta 3. punktam, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

VII. Secinājumi

188. Tādēļ ierosinu Tiesai spriest šādi:

1) Spānijas Karaliste ir pārkāpusi Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 2. punktu, jo Eiropas Komisija ir pierādījusi iespējamību, ka gruntsūdeņu ieguves dēļ kopš 2006. gada 19. jūlija tiek būtiski ietekmēti aizsargājamo dzīvotņu veidi aizsargājamās dabas teritorijās *ZEPA/LIC ES0000024 Doñana*, *ZEPA/LIC ES6150009 Doñana Norte y Oeste* un *ZEPA ES6150012 Dehesa del Estero y Montes de Moguer*.

2) Spānijas Karaliste ir pārkāpusi Direktīvas 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, 5. panta 1. punktu, skatot to kopsakarā ar II pielikuma 2.2. punktu, jo gruntsūdens ieguves novērtējumā tā nav ņēmusi vērā dzeramā ūdens ieguvi un nelikumīgu ieguvi.

3) Spānijas Karaliste ir pārkāpusi Direktīvas 2000/60 11. pantu, skatot to kopsakarā ar 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu, jo plāna *Hidrológico del Guadalquivir 2016–2021* (Gvadalkiviras hidroloģiskais plāns 2016.–2021. gadam) pasākumu programmā nav paredzēti pasākumi, kas ūdens ieguves Matalaskanjasas vajadzībām dēļ novērstu negatīvu ietekmi uz aizsargājamiem dzīvotņu veidiem aizsargājamā dabas teritorijā *ZEPA/LIC ES0000024 Doñana*.

4) Pārējā daļā prasību noraidīt.

5) Eiropas Komisija un Spānijas Karaliste sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.